

EESTI NOORUS

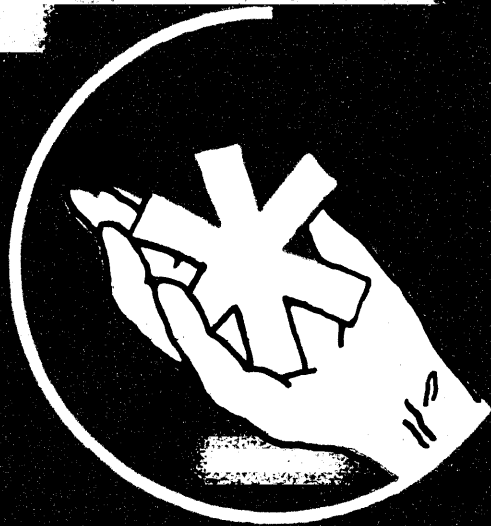
Nr.1 JAANUAR 1936

SISU:

Artikleid: K. Kornelilt, Dr. V. Johansonilt, V. Mykolaitis-Putinasekt, V. Vendilt, Ed. Riismanilt.

Ilukirjandust ja luulet: Sigrid Boolt, Alé Sidabraitélt, V. Alantas-Jakševičiuselt, V. Syrijos Giralt, A. Miškiniselt, A. Sangalt, H. Adamsonilt, A. Rannitilt.

Huumorit, noorsoo töomailt, duktsioone j. m.

S I S U K O R D :

K. Kornel: Algaval tööaastal. — Sigrid Boo: Elav modell. — A. Sang: Üks noormees otsib õnne. — Dr. V. Johanson: Noorte kasvatusel. — V. Mykolaitis-Putinas: Kirjandusliku lähenemise aasta. — V. Vent: Eesti-Leedu kirjandusõhtu puhul. — Alē Sidabraitē: Miks ma ei pöördu koju... — V. Alantast-Jakševičius: Raadio-romaan. — V. Sirijos Gira: Meri rahuneb. — Antanas Miškinis: Laul Lietuvast. — Olaf Dunn: Vanast ajast saadik. — Ed. Riisman: Noorsoo organiseerimise päevaküsimusi. — H. Adamson: Üits kõik. — J. Hašek: Hamster. — A. Sang: Väike sangar. — A. Rannit: Talvine. — Väliskaastöölisi. — Noorsoo töomailt, reproduktsioone, pilte. — Kaas M. Laarmanilt.

TRÜKIKODA

ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8, TELEFON 445-25

MASINALADU, AUTOMAAT
TRÜKIMASINAD JA MOOD-
SAD KIRJAD GARANTEERI-
VAD HEA, KIIRE JA MÕÖDU-
KATE HINDADEGA TÖÖ

TALLINNAS, 3. VEEBR. 1936

8. AASTAKÄIK

ALGAVAL TÖÖAASTAL

K. KORNEL

Üks tööaasta on meie nooril jälle seljataga. Aasta täis lootusi, kuid ühtlasi ka raskusi. Nii mõneski noorsoo tööharus olid läinud aasta algul kavatsused suuremad, kui neid suudeti teostada. Kuid ega see tuleviku töötaju ei riku. Meie nooril on aastaid veel küllalt ees!

Mis toob meile algav aasta?

Endisest aastast kindlasti rohkem tööd! Kerkivad seniste ülesannete kõrval päevakorraks uued ülesanded, mis ootavad lahendajaid.

ÜENÜ ümber koondunud noorile on alati omane olnud teatav tagasihoidlikkus. Nad ei ole oma tööd ja tegutsemist sidunud suure kella külge. See on nende tugevaks küljeks, kuid ühtlasi ka mõnes mõttes nõrgaks küljeks. Tugevad on ÜENÜ noorte koondivad selles mõttes, et nad ilma välise ainelise toetuseta on suutnud tegetseada ja seks vajalikke ainelisi eeldusi luua oma enese lähemas ümbruskonnas. Seejuures on nad tihti peale olnud väga leidlikud.

Teiselt poolt aga võib olla üleliigne tagasihoidlikkus ebavooruseks, sest vagusat kiputakse vahel jätma ilma põhjusest varju. Et mitte asi ei tunduks liiga üldistatud süüdistusena, siis võiks ütelda seda, et näit. spordi alal, olgu see kergejõustikus, võimlemises või mõnel muul alal, on üenülased saavutanud silmapaistvaid tulemusi, kuid kui võtate meie spordiorganisatsioonide keskasutusi, siis ei näe teie mõnel pool ÜENÜ esindajat, kuigi see meie avalikkusele peaks tunduma nagu iseenesestmõistetavana.

Kuid ega see ülekohus ei suuda meie töötaju rikkuda. Meie parimaks rahulduseks on ikkagi see teadmine, et meie tüki tõsist tööd oleme teinud.

Üenülased võivad algavale aastale minna vastu püstipäi. Nende suund on õige ja nende käevartes on küllalt rammu, et senise töö kõrval julgelt asuda ka uute ülesannete kallale.

Olgu üenülasele ka algaval aastal ustavaks ja äraproovitud juhiks tõsine töötahe.

Jõudu tööle!

Lasse Lund rebis lahti telegrammi, siimitses selle sisu ja muutus tume-punaseks kõrvalestadeni.

„Tulen Oslosse täna õhtul. Tahan kohata sind otsekohe. Ootan Palmiaias k. 8. Ruth.”

Telegramm võis tähendada vaid ühte. Ruthile oli sattunud kätte tema viimane raamat, too, mis oli ilmunud kahe kuu eest. Magusa kõdituse järele tuleb valus hammustus, nagu ütleb vanasõna. Kui ta tunneb Ruthi õieti, siis tuleb küll hammustus päris mõjuv.

Kas eitada kõike?

Või paluda andestust ja püüda teha härdaks teda?

Või teha mitte kumbagi, lasta olla kõik nagu on?

See viimane oleks vahest kõige parem ja hõlpsam. Teha Ruth härdaks, see oli alati läinud kalliks.

Laubal sügavad kurrud, kõndis Lasse edasitagasi oma poisimehekorteri tillukeses puuris. Ta oli raevukas. Kõigepealt Ruthile — Miks loeb ta just tema raamatuid, kuid ei kunagi kellegi teise omi? Ja siis iseendale, kuna oli nii haledalt arg. Edasi korterile, kuna selle lihtsuse ei sobinud dramaatilisemad tundmused. Ja viimaks mööbleile, kuna need ei võimaldanud mingisugust temperamendipuhangut ja milleks omab kirjanik mööblit, kui mitte selleks, et vallandada nende abil oma tundmusi?

„Olend Adelet” on seni müüdud kakskümmend tuhat eksemplari. Nüüd on küsimus, kas ta pole ostnud oma edu liiga kallilt? Skandaal võiks hävitada ta kuulsuse kogu tulevikuks, rääkimata sellest kui piinlik see oleks talle isiklikult, kui hirmus piinlik...!

Ta oleks pidanud jääma esialgse kavatsuse juurde, nagu oli plaanitsenud. Nimelt, ta oli tahtnud olend Adelele anda vaid mõnda Ruthi kõige iseloomustavamast omadust, halpust, pealiskaudsust ja uskumatut ülbust, ent jätta kõrvale kõike, mis võiks vihjata elavale modelle. Ruth oli blond, järelikult kujutas ta Adelet tõmmuna.

Seni oli kõik ilus ja hea. Alles siis, kui tegevus hakkas muutuma päris tõsiseks, kolmekümnendal leheküljel, või umbes selle ümber, ilmesid raskused. Ta lihtsalt ei saanud elu sisse peategelasele. Üks ebausutarkus aina kuhjus teisele. Ei leidunud meest, kes oleks teinud rumalusi s ä ä r a s e Adele pärast, ja

mis pidi ta tegema? Just noist uskumatuist rumalustest tahtis ta ju pajatada maailmale.

Ebaehtsa Adele saatus lõppes paberikorvis.

Kui see oli talutud, algas ta jälle otsast peale, ja seekord läks asi tunduvalt paremini. Ta pingutuste tulemuseks oli üle kolmesaja leheküljeline romaan. Selle pealkirjaks sai „Olend Adele” ja see oli möödunud novembri ja detsembri kuu jooksul paremini minevaks raamatuks sügisese raamatuturul.

Edu saladus — mida ta muide ei avaldanud üheski intervjuus, kuigi oleks olnud soovitatav muuta mõnikord veidi oma ütelsusi — peitus töömeetodis, mille ta oli leiutanud. Töömeetod, mis tuttavaks saades teeks kirjanikeks sada protsenti inimkonnast praeguse üheksakümne protsendi asemel. See jagunes kahte ossa, koosnes kahest protsessist, võiks öelda. Esimene protsess seisis vaid selles, et lihtsalt kirjutada maha tõelise elust. Kui kõik oli pandud paberile, võis alata teise, viimistleva protsessiga: tarvilise maskeerimisega.

Meetod oli hiilgav, kuid nõudis vankumatut järjekindlust. Näiteks, kui oled ettevaatusest teinud rannikuküllast sisemaaküla, ei tohi lasta kangelast või kangelannat sõuda merete viidikaid püüdma. Kalastamine võib ju häda korral jääda, kuid viidikaid tuleb asendada mõne teise sisevete kalaga. Või näiteks, kui teed kangelanna onutütre tädipoja, oleks asi veider, kui unustaksid andmata neile kaks magamisetuba ühe asemel, nagu siis kui onupoeg oli alles täditäitar. Ja nõnda edasi. Igalet asjale tuleb pisut mõelda, ent usinuse ja täpsusega saab sellegagi hakkama.

Esimest korda kirjutades ei eitanud Lasse midagi, mis vastas tõelikkusele, vaid kujutas Ruthi nõnda nagu ta elas ja oli. Tõtt öelda, teha seda oli temale nagu pidu. See oli nii kummaliselt kergendav. Ta katsetas ka ausalt kirjeldada iseend erapooletult. Mis puutub romaan kolmandasse peategelasse, armastusväärseesse, õrna, sangarlikku Susanne, siis juhtus nõnda, et ta just sel ajal tutvus noore neiega, kes elas tema pea kohal korteris ja kelle kingakontsad sageli klõbisid kerge ja armsa lustlikkusega tema toalael. Ja mis oli siis veel loomulikum, kui et Susanne omandas tema kuju, tedretähelise nina ja pronksivarjundilise juuksega, kerge kõnnakuga, raffineeritud süütl viisil torutada

Sigrid Bor

Jüni 1935

huuli, küsides: Kas üks või kaks tükkli suhkrut?

Kolme nädalaga kirjutas Lasse romaani valmis, ja millise romaani! Sellel oli hoogu ja tõelist meeleolu, mis pidi lugejat kaasa haarama. Nüüd tuli vaid võtta ette varemini nimetatud maskeerimine. Mõttes oli ta juba välja töötanud terve rea muudatusi. Oh, küllap tema juba oskab! Keegi ei võiks aimata, et ta on kasutanud elavat modeli.

Kuid mis oli siis põhjuseks, et ta ei muutnud ainsatki sõna?

Ütleme otsekohe, kiusatus lähenes talle hea sõbra näol, literaadi, tunnustatud isiku näol, kes, lugenud läbi Lasse valmimata käsikirja, ütles järgmist: „kui sa puudutad ainsatki komat selles käsikirjas, pean sind kõige suuremaks idioodiks maailmas, kel ei leidu enam võrdset!”

Lassa otsekohesed sõnad, peab ütlema. Ja pidage meeles, et sõber oli literaat! Ja et Lassel polnud just tahtmist lasta pidada end idioodiks. Ja et Ruth oli kaugel, väga kaugel! Ta oli Pariisis. Ja kui Ruthi taoline tüüp satub säärasesse linna nagu Pariis, mis on siis veel tõenäolisem kui see, et ta tahab jääda sinna? Teiste sõnadega: Lasse alistus hetkelisele nõrkusele. Või alistus ta hetkelisele tugevusele? Seda öelda pole kerge. Järgmisel päeval oli käsikiri kirjastaja käes ja nädala pärast trükkis.

Sel oli edu, nagu juba öeldud. Arvustus ütles raamatu kohta, see olevat sügavale tungiv, haarav inimlik dokument, luuletaja saavutis ja nõnda edasi ja inimesed lasksid end jälle kord juhtida.

Lasse oleks olnud õnnelikem inimene maa-

ilmas, kui ta südamepõhjas poleks hõõgunud mõte: mis ütleb ja teeb Ruth.

Ühel päeval kohtas ta Ruthi isa, see ületas ootused. See juhtus trammis ja sügaval bas-sihäälel müristas ta oma õnnitluse üle inim-peade: „Oivaline, härra Lund! Päriss südame-esse läheb kohe! Ei taheta uskuda, et leidub selliseid inimesi nagu perekond, mida kirjel-date, aga kahjuks... Ma ütlesin oma nai-sele, sääraseid inimesi on, ütlesin mina, kas sina usud või ei usu, ütlesin ma. Too Adele, sihukest ei tohiks üldse vabalt liikuda lasta! Kui õigemini ei peaks ta vanemaid pokri pist-ma! Mina usun, et selles on süüdi kasvatus! Nagu ma ütlen oma naisele, vanemad ei jõua olla küllalt hoolikad! Lund, te avaldage roh-kem sääraseid raamatuid! Inimesil tuleb ava-da silmad..."

Agaga see oli ju Ruthi isa. Ruth sarnles oma emaga, oli pärandanud temalt vankumatu armastuse kõige vastu, mis andis põhjust stsee-nideks, suuriks, toredaiks, tarmikaiks stsee-deks —

Lasse rebis tükkideks telegrammi ja veetis ülejäänud osa päevast raamatu lugemisega, tahes teada, kas Ruth võib tingimata ära tunda isend. Kahjuks — iga lehekülj kubi-ses tõetruudest piasasjadest. Ainsat lohutust leidis ta katkendis, mis käsitles Susannet, väikest, endakasupüüdmatut Susannet. Ta sü-venes nende esimese kohtumise kirjeldusse. Neiu kõndis tema ees tänaval. Tal oli üll kollane kleit ja peas kollane kübar, mis vet-rus meeldivalt igal sammul. Järsku kiskus tuuleil kübara peast, tema tormas liiklemis-keerisesse, et päästa seda — ja tutvus oligi tehtud.

Kui kell hakkas kaheksa saama, lähenes Lasse Grand Hotellile. Tõesti, ta põlved pole olnud nii nõrgad seitsaadik, kui oli lugenud esimest arvustust oma esimese raamatu üle ja sai teada, et tema on ülbe ja kallalekippuv, noor lurjus, täis kopitunud haletsemist, vähe-magi andesädemeta". Läbides vestibüüli, tiksus ta süda nagu kell. Jah, seal ta istus..

Kaunim kui kunagi varem! Samal hetkel selgus talle, et ta võib küll kirjutada tuhan-deid romaane „Olend Adelest", kuid teeks siiski edasi hirmsaid rumalusi Adelede ja Ruthide pärast. Ta jume oli nagu elav ala-baster. Ta laup kumerdus lapselikult mee-karva juuksesasisse ja ta tumesinised silmad näisid põhjatuina. Nähtava erutuseta istus ta lehitsedes raamatut. Kuid ta tundis teda, tundis teda. Valkus enne tormi —

Lasse tajus ohjeldamatut soovi minema

A. SANG

Üks noormees otsib õnne

Trill-Trall! Kui peiseri pulmas käib elu kärav laal.
Üks noormees on näinud ulmas üht kauget, kaunimat maad.

„Siit möödus mu Jumala kõnne,
Ta jälgis nüüd mafab tuul..."
Üks noormees otsib õnne,
muu maailm saab muigeks ta suul.

jõosta. Jah, ta oleks minema jooksnud, kui Ruth poleks järsku pead tõstnud ja vaadanud talle kindlalt ning uurivalt. Polnud teha muud kui astuda edasi.

Ruth ulatas talle loiuult pahema käe kaks sõrme.

„Lugesin sinu uut raamatut „Olend Adele", ütles ta tasasel, unisel häälel ja vaatas temale ohtliku naeratusena.

Lasse naeratas lollakalt vastu. — „Või nii? hehe. See oli kena sinust. Hehe. Muide, tõesti tore näha sind jälle."

Ruth naeris hääletult, sirutus sohval laisa kassiliigutusega, ahvardas teda järsku osutise-näpuga.

„Kuis on lugu su südametunnistusega? Mis? Ma pole kindel, et see oleks kõige paremas korras? Mis?"

„Ma... ma ei mõista, millele sa vihjad!" kogeles Lasse, tal oli raske leida sõnu. „Agaga ju... jutusta parem, kuis sul läks Pariisis."

Nüüd tegi Ruth midagi päris hämmastavat, haaras tal kuuevarukast ja tõmbas sohvale. — Noh, sõber, tule istu mu juure ja räägime kahekesi. Tean ju väga hästi, et mina olin sulle modellik. Ma pole päris rumal. Laskudes sohvale vaatas Lasse talle uimastunuil, püüdis vastu vaielda, ent ta vaigistati peagi.

„Noh, istu vaikselt — ei maksa rääkida midagi. Tunnen end ära kõikjal, väljaarvatud kahes kohas ja sellest tahaksingi meeeldi kõnelda sinuga. Pagan võtaks, miks lased sa mind esineda kollases, mis nagu sa tead, ei sobi mulle hirmsasti? Ja teiseks, miks panid mulle tedretähed ninale? Kinnitan sulle, minul ei saa kunagi olema ühtegi tedretähte. Agaga muide möönan, kallis Lasse, et Susanne on täiuslik pilt minust. Oled tõesti näinud õieti, kallim!"

Ruth patsutas talle koketselt kindaga põ-sele, siis meenus talle järsku midagi ja kü-sis veidi imestunult: „Agaga sina? Kuis võisid sa leitudada midagi nii hirmsat nagu on Adele?"

Noorte kasvatusest

Dr. V. JOHANSON

Möödunud aasta „E. N.“ oktoobri ja novembri numbriks peatusin kokkuvõtlikult peamiselt praktilise elu nähetest tingitud põhjuste juures, mis sunnivad asuma intensiivsemale noorte organiseerimisele, et kasvatus kaudu vältida ühiskonna elus esinevaid puudusi, milliseid esineb igal pool ja alal, nii vaimsel kui majanduslikul. Leidsime, et möödas on n. ü. klassiline üldhariduslik aeg. Elu nõuab eriharidust, tööoskust ja töö armastust.

Noori haritlasi tabab ellu minnes ootamatus: nad ei leia oodatud tööd ja tegevust. Selgub, et elus pole üldkoolis omandatud teadmiste ja palju peale hakata. Ilmneb haritlaste üleproduktioon, kuid tegelikult on oskusinimestest kõikjal suur puudus. Isegi noorsoo organisatsioonid ise kaebavad haritud juhtide puuduse üle. See on sageli nii terav, et kannatab tõsiselt organiseerimise töö. Haritlasi on kodukülas, aga nad ei tule tööle, sageli neil puuduvad kogemused organiseerimise alal.

Tähendab — üldkool ei lülita noori tarviliselt ellu.

Leidsime samuti, et erioskuste kõrval puudub kasvatus, see tähtis tegur, mis peab noorest inimesest vormima enesevalitseja demokraatliku kodaniku. Kõrgeima riigivormi — demokraatia — olemasolu ei ole võimalik demokraadiks kasvatatud kodanikuta. Demokraatia kriis ei ole mitte demokraatia kriis vaid demokraatlikkude kodanikkude kriis.

Demokraatlikule riigikorrale on haaratud ilma pikema ettevalmistuseta. Ja nüüd seisame fakti ees, mis nõuab teatud vahevormi, et end valmistada ette kõrgele riigikorrale.

Hädas haaravad terved rahvad isikute järele, püüavad seista autoriteetide varjus. Mõnel pool kutsutakse isevalitseja tagasi (Kreeka), teisel valmistatakse seda ette (Austria, Ungari). Kommunism on tahtnud haarata veel kaugemale tulevikku, teha veel reklaamsemat hüpet. Tegelikult aga valitseb karmim diktatuur, isiku kummardamise kultus.

Jällegi on sealgi tegelikkus surunud riigi valitsemise ajutisele vahevormile.

Leidsime, et on meil haridustemplid, kuid puuduvad kasvatus-

templid, ja arvasime, et kasvatus-ülesannet ei suuda taluda kool üksinda. Kool on juba nii-kui-nii liialtki ülekoormatud oma otsete ülesannetega. Rohkem ei või sealt nõuda. Võimalik, et tuleb vähendada isegi nende koormatust. Olevad noorsoo organisatsioonid on suutnud eneste ümber koondada ainult väikese osa meie noortest. Noorsooorganisatsioonid kõik siplevad ainelises puuduses. Neil puudub ühtlus töös. Osa neist seisab rahvuslikul pinnal, teine osa püüab kasvatada eeskätt kristlikku või korralikku ilmakodanikku. Mõnel seisab peamiselt rahva kaitse südamel jne. Leidsime ka siin, et on tarvis luua ühtlust ja kavakindlust töös.

Kuid kuidas seda teostada?

Ma tutvustasin lugejaid ühe uue noorsoo organisatsiooni kavaga, mis pidi kohustuslikult haarama kõik need meie rahva noored, kes ei kuulu ühtegi seni olevasse noorsoo organisatsiooni. See organisatsioon koosneb noorte kogudest, millised koonduvad oma vahel maakogudeks ja maakogud oma ette moodustavad üleriikliku keskkogu, noorte peavanemaga eesotsas, kes allub otseselt riigivanemale.

NOORSOO KASVATUSE VAJADUS.

Milleks seda teha? See küsimus on identne: milleks on tarvis meie riiki ja rahvast? Kas see on tingitud ainult jonnakast tahtest olla ja elada oma ette, lahus suurest Venemaast või mõnest teisest rahvast? Jättes kõrvale küsimuse juurdlemise, milleks inimene üldse elab, sest see küsimus ju resulteerub kui loogiline eelpool seatud küsimusest, konstateerime vaid lakooniliselt, et oleme loodud maakera kõrgemateks elavolevusteks, sigineme looduse käsul, vististi elunõuete tõukel oleme hakanud looma tsivilisatsiooni ja elunähte selgitamisel harrastama kultuuriselte paljudes suunades.

Looduse käsul sünnime ja sureme, ja vist küll inimese enese tahte käsul arendab inimkond juba aastatuhandeid vaimset ja tehnilist kultuuri, õigem, vaimustatud hinge-harrastust oleme hakanud pidama elu kõrgemaks sihiks ja sisuks, ning see on muutunud kultuurirahvastel vastuvaidlematuks käsuks, iseenesest arusaadavaks kohustuseks ja õilsamaks ülesandeks. Kultuuri kõrguse taseme järgi, kultuuriliste saavutuste koguse alusel hinnatakse terveid riike ja rahvaid.

V. MELNIK

„POISS KILPKONNAGA“

Kuid riikide ja rahvaste kultuuri kõrgus oleneb üksikute kodanikkude kultuurilisest omadusest. Üksiku kodaniku kultuuriline kõrgus ja väärtus aga isiku loomulikkudest hinge-, vaimu- ja tervise omadustest ning nende arengust. Siin peaksime veidi minema eelnimetatud inimväärtuste teoreetilisele vaatlusele.

Tähendab, meie konstateerime, et inimkonna ülimaks ülesandeks on arendada inimese kõrgemate väärtuste arendamise teel kultuuri. Selleks eelduseks on inimese arendamine.

Meie loeme end kõigist teistest elavolevustest kõrgemateks. Meie peame enese arendamiseks kõige pealt tundma end, seda kõrgemat elavolevust. Peame end selleks kõige pealt põhjalikult läbi uurima, seda inimesinat tundma.

Inimkond on küll paljusid aastatuhandeid vana, kuid meie ei leia kaugest minevikust jälgi, mis laseks oletada, et inimene oleks enese uurimisele pühendanud tähelepanu. Leiame küll andmeid inimese ümbruse uurimise kohta, nagu täheteadus, me-

rede ja maade, taimede ja loomade uurimusi jne.

See näitab, et inimene ikka ja alati püüab unustada iseend ja otsib kõike tarvilikku oma lähemast ümbrusest. Meie loeme end vahel väga kultuurilisteks inimesteks, kuid väga vähe leiab juhust, kus ka enne kõike püütakse süüdistada end, viga otsida enda juurest. Ikka ja alati on süüdi see ja teine. Ikka ja alati tungitakse kõrgustesse ja kaugustesse. Ikka otsime eeskujusid kuskilt mujalt ja võimalikult kaugelt, mida kaugemalt seda suurema toonitamisega ja asjatundmisega. Tähendab inimene oleks kui tsentrifuug, mis ikka kisub kaugustesse. Alles kõige hilisem aeg on hakanud pühendama suuremat tähelepanu isikule, muidugi teaduses, psühholoogias, pedagoogikas, noorsooõpetuses. Ja see näibki andvat uue või noore ühiskonna edaspidisele arenemisele sootuks teise ilme ja sihi. See avastab palju uusi tõdesid ja annab lootust, et kord võivad tulla ajad, kus praegune inimkond sootuks teissuguseks muutub, saab seesmiselt suureks ja vabaks.

Mis on inimeses arendatav ja arendust nõudev?

Keha ja vaim arenevad mõlemad ja mõlemad nõuavad arendamist.

Rahivateaduslikel põhjusil uuriti kõige pealt keha arenemist ja püüti selle varal määrata teatud rahvaste ja kitsamas mõttes, üksikisikute intelligentsi, näiteks pealuu, mõõtmised. Hiljem kalduti rohkem hingeomaduste uurimisele ja hiliseimal ajal ollakse kindlal veendel, et inimese kehaline ja vaimne arenemine on kindlas sõltuvuses üks teisest.

Lapse ja täiskasvanud inimese kehad on vormilt kaks ise asja. Sündinud lapse peale langeb $\frac{1}{4}$ tervest kehast, täiskasvanud aga $\frac{1}{8}$, naisel $\frac{1}{7}$. Täiskasvanul on pealuu ja näo osa suhe kui $2\frac{1}{2}:1$, imikul aga $18:1$. On jäänud suur võimalus peaaegu arenemiseks, mida näitavad vastavad kaalud. Sündinul kaalub peaaegu 300 gr. või ca $\frac{1}{10}$ keha kaalust, täiskasvanul aga $\frac{1}{30}$ — $\frac{1}{35}$ kehakaalust. 9-kuuselt on lapse peaaegu kasvanud kaalult kahekordseks, kolme aasta pärast kolmekordseks ja ta lõpetab oma täiskasvu ca 25 eluaastates. Selleks peaaegu arenemise võimaluseks koosneb pealuu mitmest üksikust kondist, mis jäävad paenduvasse krõmpsluu ühendusse kuni aju täiskasvamiseni.

Aga ka kogu muu keha kasvab ja

areneb, kuid mitte ühtlase järjekindlusega. Ainult kuni 2 aastani kasvab keha, nii pikkuses kui kaalus. 2—4 aastani peatub pikkuskasv, kuid tõuseb kaal; 5—7 aastani on tugev pikkuskasv, siis kordub 8—10 aastani uus tõus keha kaalus ja 11—15 aastani uus, eriti tugev pikkuskasv. Kõigil neil eriaegadel arenevad ja kasvavad ka seesmised elundid, seedimiselundid, süda ja veresoonestik, närvikude jne., 11—15 a. lastel näiteks selgroog, rinnakorv ja kopsud. Suguküpsus on kogu arenemise kõrgus, kõige tähtsam ajajärk, mis jõuab kätte naissool paar aastat varem kui meessool. Isegi aastaajad mõjutavad kasvu n. n. kasvurütmust. Kevadel ja suvel on pikkuskasv intensiivsem kui sügisel ja talvel. Ei ole vist vaieldav, et üldistele looduse kasvuseadustele allub ka inimene.

Tõlle peab järgnema puhkus, kevadel ja suvel suur tõus, sügisel ja talvel üldine uinak, päeval — töötahe, ööl — nõue une järele. Suurt mõju avaldavad kehakasvule toitmine ja üldised elutingimused, õhk, valgus, liikumine. Ühes kehalise arenemisega areneb ka vaim. Kehaliselt hästi arenenul on harilikult hästi arenenud ka vaim. Vaimsel arengul arvatakse olevat sama kui kehalisel kolm pea arenemise järku: eelkooliaegne, kooliaegne ja suguküpsuseaegne. Tõeliseks muranguks loetakse suguküpsuse algust. Need ajad vahelduvad ülemineku aegade. Kõigile pea- ja vaheaegadele langevad vaimsel arengul eriülesanded, milliseid meie veel väga vähe tunneme. Teame umbes, et lapse seisma-, käima ja rääkimise õppimisega algab tema „mina“ eraldumine muust ilmast. Kuidas see mina-tunne areneb järkjärgult kuni erakordse enese isiku ülehindamiseni, sest et ta veel teisi minasid ei tunne, et tal veel väljaarenemata võrdlusmõõdupüüd ümbritsevas maailmas, et ta tegevust ja vaimuilma mõjutavad suures ülekaalus tunded. Siis on noor kärsitu, ei pea lugu vanematest ega autoriteetidest. Siis tekivad kergesti konfliktid ümbrusega.

Suur ja tähtis vaimse arengu ajajärk illusoorsest fantaasiast kombinatoorseni, abstraktse mõtlemiseni, kus „mina“ tõmbub tagasi ja isik tegelema hakkab mõistuslikult, loovalt, surudes tunnete ilma tagaplaanile, alluma oma tahtele. Tunneb vajadust kooselu järele, lepib vanematega ja tunneb end

kohustatud olevat inimsugu edasi andma, vanemate tööd ja kultuuri edasi arendama. See kõik toimub mees- ja naisnoortel ajalt ja ruumilt erinevalt. Eriti tähtis on siinjuures see, et inimese vaimne arenemine ei ole mitte sedavõrd loodusest enesest tingitud käik, kui kehaline. Keskpärastes elutingimustes keha areneb ka kõikkülgelt keskpäraselt. Vaimne aga mitte nii. Vaimne arenemine on kolmest eriarendamisest: päri-arengust, võõras- või välisarengust ja enesearengust.

Mitmed tuntud teadlased on koostanud noorsoo vaimse arengu seadusi, nagu Spencer, Pestalozzi, Bühler, kusjuures viimane arvab, et vaimne areng toimub kolmes astmes — instinkti, dressuuri ja intellekti, või Stern, kes arvab, et vaimne areng läheb periferiist tsentrumi. Meumann on seadnud üles kolm arenemiseastet, kusjuures esimeses ütleb, et üksikolevuse arengut juba algusest peale määravad valdavas enamuses tema sünnipärased või külgesündinud omadused ja kalduvused, mis tingitud esivanematest omandatud päriusainest. Tema teine seadus ütleb, et laps ei ole mitte ainult üksikolevus, vaid ühtlasi ka sugukonna olevus ja peab täitma oma arenguga ka sugukonna alalhoiu ülesannet, mis viipab Häckeli biogeneetilisele põhiseadusele, mille järele ontogenesis on phylogenese lühike rekapiitulatsioon või üksikolevus omas arengus kordab lühidalt sugukonna või esivanemate arengut. Kolmas Meumanni arenguseadus, mis on ajaliselt määramata kestvusega, kõneleb variatsioonist ja automatatsioonist, mis on identne Sterni enesearendamise ja enese alalhoiu põhilausele.

Kõik vaimsed omadused ei arene mitte ühel ajal ja ühtlasi kiirelt. Teatud ajal areneb mälu, tahe eriti ruttu, samuti loogiline mõtlemine. Arvatakse, et igal vaimu omadusel või võimel on kindel pearenemise aeg, mille lõppedes ta maad annab uuele. On uuritud meelte arenemist ja leitud seal palju seadusepärast ajaliselt ja et need omadused on arendatavad ja et nende arenemine ei lähe mitte iseenesest, vaid oleneb arendamisest. Ja kui mõelda sellele, et iga mõistuslik elamus on kas kujutus, otsus või oletus, mille intensiivsuse kraad oleneb noore inimese meelte arenemisest ja sellest tingitud tajumistest. Teame,

kuidas lapsel areneb nägemismeel ja värvitajumine, kuulmise- ja teised meeled. Selle järele, kuidas kellelgi mingsugune meel ja tajumine arenenud, jagatakse inimesi visuaalseteks, akustilisteks ja mootorseteks tüüpideks.

Tähtsamaks teguriks ja tulevase inimese väärtuse määrajaks on fantaasia ja nimelt loova või kombinatoorse fantaasia areng, mis järgneb illusoorsele, lapsepõlve fantaasiale, mis aga käib ühes inimese mõtlemisvõime arenemisega.

Seega jääb kombinatoorse fantaasia kõrvale inimesel tähtsamaks väärtusalaks — mõtlemine.

Sellepärast on väga tähtis, kuidas arenevad need kaks vaimuomadust. Võib kindel olla, et need arenevad suurestikana nii, kuidas neid arendatakse.

Tähtsamaks teguriks inimese väärtuse määramisel on mõtlemine. Mõtlemisvõime on ju inimese andekuse määramise aluseks ja mõtlemine on kõrgemate vaimsete saavutuste paratamatuks eelduseks. See ala on aga veel vähe uuritud ja ta on ka raskesti uuritav. Kuid igasuguse mõtlemise keskuseks on otsus. Otsused ei ole mitte kujutlustel baseeruvad, vaid on eriliik hingelisi elamusi. Veendev otsustamine, jaatamine, eitamine ja ka oletamine, mis samuti kuulub mõtlemisakti juure, on kultuurinimeses tähtsaid nähteid. Mõtlemisprotsess on aga arendatav. Mõtlemisarendamise juures on tähtsaks vaimseks omaduseks — tähelepanu, tahteline ja mittetahteline, või Meumanni järele stabiilne, labiilne, staatiline ja dünaamiline. Tähelepanu etendab suurt osa tahteavaldus, sest et midagi tähele panna, tuleb ka end sundida selleks, sageli väga pidevalt pingutada. Ka tahte on suuresti arendatav. Selle loomulik arenemine langeb noores teatud ajale. Mõtlemisel on tähtsaks eelduseks meeletajumiste vaimne läbitöötamine või appertseptioon, milleks peab inimese arendama vaimset valmisolu, jälgimisvõimet ja vaimset korraldamist. Need omadused aga olenevad suuresti kogemuste hulgast ja iseloomust. Nende omanamiseks peab noore ilm olema teadlikult juhitud.

Noor jälgib ja paneb tähele oma ümbrust teatud eluaastatel eriliselt vaatekohadelt. Sellest kõnelevad Sterni neli kategooriat, nimelt 1. substantstaadium, kuni 8. a., 2. aktsioonstaadium, 8—9 a., 3.

relatsioonstaadium, 9—10 a., ja 4. kvaliteetstaadium, ja Meumanni kolm astet: 1. fantastiline süntees, 2. analüüs ja 3. loogiline süntees, alates 12. eluaastast.

Otsustamiseks on aga tähtis noores kasvatada otsustamisvõimet ja otsustamise kujundamist. See on sageli tegelikus elus suurimaks puuduseks muidu väga haritud ja korraliku inimese juures. Samuti tähtis järelduse tegevmine elunähetest, mis ju öieti ongi kultuuriedu eelduseks. Samuti suurttähtsust omavad inimese tundeelu arendamisele meeltetunded, esteetilised tunded, loogilised või teadmise-tunded ja väärtuse- või timoloogilised (iludus, hea, halb, meeldiv) tunded etendavad vaimuelus suurt osa. Tähtsad on ka inimeses soovid ja huvid, nagu meelelised, subjektiivsed, objektiivsed, alalised ja loogilised huvid Nagy jaotuse kohaselt. See kõik on kultiveeritav. Kõiki vaimseid omadusi on inimeses tarvis arendada, kuid need ei ole kõigis võrdselt arendatavad. Ühed on ühed, teistel — teised omadused paremini arendatavad. Noorsooteadus jagabki inimesi selle järele, Spranger nimelt, kuueks ideaalseks põhitüübiks: teoreetilised, ökonoomsed, esteetilised, sotsiaalsed, võimu ja religioossed inimesed. Peale nende on veel n. n. komplekstüübid, kelles arenenud kaks eelnimetatud põhiomadust. Näiteks õiguseinimesed, tekivad teoreetilise ja võimu inimese omaduste kokkusulamisest, tehnikud — teoreetilise ja ökonoomse inimese omaduste sulamisest; sotsiaalse ja religioosse inimese omadusist tulevad kasvatajad jne., kõik need nimtüübid vajavad vastavat kasvatust. Edasi on inimese arendamisel tähtis andekuse küsimus; öieti oleneb sellest isiksuse koguväärtus. See on veel vähe ja ühekülgsest uuritud ala. On nimelt tegeletud peamiselt intelligentsuse uurimisega. Intelligentsus on aga ainult osa andekusest, ehkki küll tähtsam. Sterni järele nimetatakse intelligent-suseks indiviidi üldist võimet oma mõtlemist teadlikult igale uuele nõudmisele kohandada.

Peale mõtlemise andekuse on aga veel tunde- ja tahteandekus. Teatud geeniu-sele võib tahteandekus täiesti puududa. Samuti võib puududa tahtegeeniusel mõtlemis-andekus või intelligents. Seega on andekusel

tarvilikud nii mõtlemine kui ka tahe. Alles nende koostööst järgnevad väärtuslikud saavutused.

Seega on andekus dispositsiooni mõiste ja väga komplitseeritud mõiste, kus suurt osa etendavad kvalitatiiivsuse, intensiivsuse ja emotsionaalsuse tegurid. Kvalitatiiivsuse all mõistetakse mõtlemise ja fantaasia iseseisvust ja loomingujõudu, intensiivsuse all — vaimset energiat, nagu visadust, kiirust, jõudu ja emotsionaalseteks on mitmesugused isiku huvid, soovid, tungid, mis õieti ongi vaimse töö ja tegevuse mootoriks.

Praktilises elus ei ole mitte tähtis isiku andekus, kalduvused, dispositsioon, vaid saavutused, mida inimene oma kõrgemate vaimsete omaduste abil korra saadab, e. t. tähtis on inimese kui isiksuse saavutusvõime. Saavutusvõime oleneb aga vaimsetest ja hingeliste tunnete ning tunnete jõudude koostööst. Vaimse all mõistame intelligenti, kuna tunnete ja tungide all mõistame tahteoma dusi või karakterit. Seega olenevad inimese vaimu ilma kõrgemad saavutised intelligenti ja karakteri üldisest arengust ja nende koostööst.

Seni ei teostata aga kuskil, ei koolis ega kodus nende omaduste süstemaatilist arendamist. Ja sellest tulebki, et meie leiame oma tänapäeva ühiskonnas inimesi, kes on kas täiesti karakterita, ilma igasuguse tahtevõimeta, kellega iga esimene vastutuleja võib mängida oma soovi kohaselt, vormida nagu taignat, keerata ümber käe või panna tuhvli alla, nagu seda seltskonnas nimetatakse. Ei kõige vähemati vastupanu ega iseseisvust.

Samuti on küllalt meie tänapäeva ühiskonnas intelligenti või mõtlemise võimetuid inimesi. Nad elavad ainult sellest, mis ümbrus neile pakub või peale surub. Kui on tarvis hurraatada, siis hüütakse hurraa, kui kästakse karjuda maha, siis tehakse ka seda sama rahuldustunde ja hea meelega. Kui tuleb parteitehnik, demagoogilise kõne inimene, siis minnakse talle järele, hoolimata, et see on sootuks vastolu tema eluliste huvide ja elukutsega. Selleks annab meile elulisema näite enne 12. märtsi ajajärk.

Karakteritud ja intelligenti-lagedad inimesed moodustavadki selle n. n. massi ja tänava, mitte ainult

ED. VIIRALT

„OO PARGIS“

meil, vaid igal pool, terves ilmas, eranditult kõigis riikides, kindlasti mitmel pool sootuks rohkem kui meil, eriti veel seal, kus rohkem tunnete, temperamendi inimesi.

Vaadelnud neid inimese hingelisi, vaimseid kõrgemaid omadusi, mis on määravad kultuuri arengul, inimkonna kõrgemate väärtuste loomisel ja rahvuslikul ning riiklikul ühiskonna kooselul, teame, et neid vaimuomadusi on igale inimesele sündides teatud määral kaasa antud, kuid kaasa antud ainult algetena, pärivusmassina. Kõik need omadused peavad veel alles arenema ja arenevadki hällist hauani.

Sündinud lapsel pole veel tema mina, tema isiksust. Ta on vaid elustatud mass, mida valdab ainult tume elutunne. Loomulikud instinktid sunnivad teda võtma toitu, mille puudus või olemasolu tingivad noru või lõbutunde. Ajajooksul areneb tast kõrgelt vaimustatud ja kehaliselt täiuslik inimene.

Inimese vaimu- või keha omaduste arenemine kõrgemate saavutiste ja väärtuste loomiseks toimub aga erilistel tõgetel ja mõjutustel, mis on juhuslikku laadi seni, kui pole seal tegemist kavakindla arendamisega.

(Järgneb.)

Kirjandusliku lähenemise aasta

V. MYKOLAITIS-PUTINAS

V. Mykolaitis-Putinas

Eesti Raamatuaasta on saanud teatavaks kaugel väljaspool Eesti Vabariigi piire, kuid eriti elavat huvi kirjanduslikes ja seltskondlikes ringkondades on ta äratanud meil, Leedus.

Juubelipidustused Tallinnas, millest oli au ja rõõm võtta osa leedu kirjanike esindajail, tagasihoidlik õhtu Kaunases, kus esines huvitava ettekandega Henrik Visnapuu, kirjutused ajalehis tutvustasid meid üldjoontes eesti rahva väljapaistvate saavutustega kirjanduslikus ja üld-kultuurses elus.

Lisaks sellele veendusime, et meie vastastikused sõprustunded juurduvad palju sügavamal kui igasugu vormalused ja naaberlik viisakus.

Sellepärast oleme kindlad, et on saabunud aeg laiendada ja süvendada meie suhteid kõigis vaimse kultuuri aladel. Kuid meid, kirjanikke, esijoonel huvitab kirjanduslik lähenemine ja koostöö.

Ja kas polegi see kõige tähtsam?

Kas ei peegeldu kirjanduses kõige selgemini rahva elu, rahva vajadused, sihid ja ideaalid, rahva vaim ja niihästi kogu rahva, kui üksikute isikute loov individuaalsus? Juba 400 aastat, kui teie, eestlaste, loov mõte hakkas kehastuma trükisõna sümbolites. Teie kirjanduslikud saavutused ideelises ja vormilises suhtes pakuvad meile määratud huvi.

1947. aastal pühitseme meie oma raamatu 400-aastast juubelit. Peame varakult tunnustama, et meie kirjandus on jäänud maha teie omast rohkem kui 10 aastat. Seda rohkem sooviksime, et tutvuskite meie kirjanduse kaudu meie rahva kurva, isegi traagilise saatusega.

Ma ei peatu selle küsimuse juures pikemalt, milleks seda? Kauge minevik ja käesolev moment näitavad veenvalt, et balti rahvaste saatus on põimitud ühte tihedate sidemetega. Nagu üksikud rahvad, nii ka Baltimaade ühine vaim oli sajandite kestel orjastatud võõrast vägivaldast.

Rahvused sündisid uuesti poliitilisele vabadusele, kuid Baltimaade vaim pole veel ärrganud.

Meie ülesanne on valada teda meie mõtlemise ja tunnetamise, meie loomingu ja tegevuse vormidesse. Olen kindlasti veendunud, et meie rahvuslikku individuaalsust ei ähvarda selle läbi ükski hädaoht.

Ümberpöördukt: ainult töötades koos, ainult võrreldes meie saavutusi ja loovaid jõude, tugevneme, teadvuslikult tunneme ennast ja ühtlasi hävitame neid mittevajalikke tõkkeit, mis takistavad meie kasvu.

See ideaalne, üldinimlik ühetaosus, millest unistasid inimsoo paremad mõistused, ühetaosus, kus rahuks elaksid suurte rahvaste kõrval ka väikesed,

Eesti-Leedu kirjandusõhtu puhul

VOLD. VENT

Eesti Raamatuaasta on äratanud ja pannud liikuma palju uusi mõtteid ja kavatsusi meie kirjandusliku ja vaimse elu süvendamiseks ja avardamiseks. Ta on süvendanud meie enesetunnet, annud uusi lootusi tõusu ja edu suunas, avanud uusi perspektiive loominguks ja tegutsemiseks.

Seni on kirjanduslik elu väikeriiges olnud hall ja tulevikuvaene; maksis üldine arvamine, et väikerahvas vaimse loominguks kunagi ei suuda tõusta suurtega ühele tasemele. Maksis arvamine, et meie kirjanikud, aineliselt piiratud oludes, võttes enamuses loominguks vaid kõrvaltööna, ei suuda luua maailmakirjanduse tasemeni küündivaid meisterteoseid ja kuigi suudavad, siis keelelised takistused ja suurrahvaste huvipuudus meie vaimse loomingu vastu ei võimalda meie väärtuste pääsu maailma kultuur- ja vaimse elu keskustesse.

Oleme nii mõneski suhtes muutunud ja hinnanud ümber oma arvamusi. Teame, et rahva väiksus ei takista loomast suurteoseid, et meil juba praegu on kirjanduslikke teoseid ja kirjanikke, kellele võiks õigusega uhke olla iga rahvas. Ent kui vaadata meie teoste levikut väljaspool kodumaa piire, loetella teoseid, millised tõlgitud võõrkeeltesse, siis näib tõesti, et meil ei maksa hellitada selles suhtes kuigi suuri lootusi tulevikuks. Otse silmapaistev on siin juhuslikkus, ühe või teise kirjaniku isiklik energia, ühe või teise eesti keelt

kartuseteta kaotada oma iseseisvust, on kahtlematult veel kaugel.

Kuid väikeste naaberrahvaste rahulik kooselu on võimalik juba praegu. Saagu Baltimaade kirjanduslik ühetasus tugevaks lüliks meie tulevases liidus ja ühtlasi sammuks edasi vendluse, ühesarnasuse ja vabaduse ühiste ideaalide teostamises.

Eesti Raamatuaasta läheneb lõpule. Meenutades Tallinna pidustusi, mille kestel Teie austasite ja kostitasite meid, leedu esindajaid, kui oma külalisi, julgen väljendada üht soovi: et varsti saabuks aeg, kui sõidame Kaunasesse ja Tallinna mitte ainult külalistena, vaid kui isiklike ja seltskondlike huvidega seotud teoinimesed.

Südamlik tervitus eesti kaasvenda-
dele — kirjanikele!

tundva ja meie sõbraliku välismaalase isiklik häätahtlikkus, ei mingit süsteemi, mingit tõsist kava, mingit tõsist jõupingutust, aktsiooni ühiseks algatamiseks ja läbiviimiseks. Samuti on lood teistes Balti väikeriikides, Lätis ja Leedu.

Meile on tuntud suurema rahva loomulikult üleolev suhtumine väiksema rahva vaimse ja kultuurse elu avaldustesse. Sellele vaatamata meie peame aga enestele üldist tunnustust leidma. Mida ei suuda väikerahvas üksikult, seda suudavad väikerahvad üheskoos.

Rootsi, Norra, Taani ei ületa meid rahvaarvult kuigi tunduvalt (Islandi isegi on vähem), ometi on nende kirjandus ja nende kirjanikud üle maailma tuntud ja tunnustatud ja seda peamiselt intensiivse vaimse koostöö tõttu, mis sunnib enesele pöörama suurriikide tõsist tähelepanu.

Eesti, Läti, Leedu — meie kõik laulame üht ja sama Baltimere lainete laulu, meil on ühised sihid ja tuleviku väljavaated. Meie kirjandusliku koostöö otse karjuvat vajadust näitab seegi asjaolu, kui piinlikult vähe meie tunneme üksteise kirjandust ja üksteise kirjanikke. Käesolev moment on selleks kõigiti soodus, Leedu Kirjanike Liidus oleme leidnud vaimse liitlase, kes võtab asja täie innuga, Liudas Giras tegelase, kes ei pörka tagasi ühegi takistuse eest, mis võiks tähendada ühinemist takistada. Ongi õieti Liudas Gira teene — sõprus eesti ja leedu kirjanike noorema generatsiooni vahel, mis sai alguse Tallinnas Eesti-Leedu õhtul ja kahtlematult leiab süvendamist Leedu-Eesti õhtul Kaunasest vastaskülaskäigu puhul. Sellega on tagatud kindel alus sellele sõprusele ja koostööle, mida sõlmivad loodetavasti Baltimaade kirjanike liidud lähemas tulevikus, sest noorem kirjanike põlv on tõeliselt veendunud selle koostöö vajaduses ja on valmis kogu jõu ja innuga kaasa aitama selle läbiviimiseks tulevikus.

Eesti-Leedu-Läti kirjandusliku lähenemise teostamine, olemasolevate suhete ja koostöö intensiivsem jätkamine Soome ja Poolaga, peab olema meie kirjanikkonna ülesandeks lähemas tulevikus — siis ongi teostat Baltimere rahvaste vaimne liit.

Seda liitu ei ole kuigi raske laiendada Põhjamere rahvasteni, sest selle vajadusele vihjavad juba praegu Norra, Taani ja Islandi nooremad kirjanikud „Eesti Noorusele“ Raamatuaasta puhul saadetud kirjutustes.

ALÉ SIDABRAITÉ

Miks ma ei pöördu koju...

Need päewad raased olnud,
nad päisund hallist walust
kui nõgesed täis tolm, —
mis aia ääres talus.

Hütt minu kodus kaldub,
ta taebleb, maale liubub.
Ei süda mõtet walda —
miks ära süit ei liigu.

Miks koju ma ei lähe,
kus tume mets mind ootab,
kus sinijärwi wähe
on rõõmsa pilliroota.

Ja pühaliktu waitust,
jazz-band ei häiri seda.
Waid lohutust nois päigus
weel leiaks wärsind süda.

Autori lool tõlkinud
Aleksi Rannit.

ALÉ SIDABRAITÉ

RAADIO-ROMAAN

Eetris sumises hiiglas-suur liikumine. Näis, nagu hõljuksid taewa ja maa vahel kurjad ja head waimud julmas võitluses, lehvitades gigantseid tilbu. Punasest Moskvast purskasid verised mõtted, tekitades waenu, viha ja kättemaksu. Selge metalline hääl raius: „Proletariaat peab häwitama kapitalistliku maailma ja selle varemeil püstitama punase lipu! Siis algab uus maailma epohh!” Vatikaniist lewis rahustav palvelaul, julgustades väsinud südameid. Sügav hääl rääkis: „Pöörduge tagasi Jumala juurde! Inimesed on unustanud taewa ja on ehitanud vale kättemaksu riigi. Maailm tormab kahjurõõmsalt Kuradi lõksu. Pöörduge tagasi Jumala juurde!” Viinist kostsid lõbusa walsi helid, mis wiinamarja kobaratena põimusid Vatikani õilsate sõnade ja Moskva kurjade sõnade ümber. Berliin kinnitas maailmale, et germaani rahvas osutub väljavalituks teiste hulgas ning et teised rahvad tuleb hävitada tema võimu pärast. Tänapäeva Baabel, Pariis, naeris kõige üle ja kutsus kõiki lõbustustele.

V. ALANTAS-JAKŠEVIČIUS

Sajandeid vaikinud ruum hakkas rääkima inimese kõnes. Seal, kus enne pörkasid kokku tähed ja käis võitlus taevahiiglaste vahel, nüüd pörkavad kokku inimeste mõtted ja käib kirgede, viha ja waenu julm võitlus. Vanasti taevaalustesse kõrgustesse tõusid ainult poeedi unistus ja alistuva hinge palve, ent nüüd kuulduvad seal veriste valguste ähvardused ja ennustused. Kunagi voolas kõrgustest väsinud inimsüdamesse rahu, ent nüüd — rahutus ja hirm... Taevaalune heitis endast puhtuse katte ja laskis endale pilduda maist mustust...

Niisugused mõtted umbes keerlesid raadio-telegrafisti Ionas Andrjušis'e peas, kui ta õösel walvas raadio-vastuvõtja juures. See oli igav töö. Ruumi orgiad olid Andrjušise juba ammu kontide üdini tüüdanud. Mõnikord tulid talle pähe fantastilised mõtted, et lähemas tulevikus riigid alustavad võitlust ruumi pärast, nagu nad nüüd võitlevad maa ja mere pärast...

Kord õösel telegrafist, nagu alati, pööras

kondensaatorit, lootuses eestriist kinni püüda mingit sensatsiooni. Ta oli juba korduvalt märganud, et mõnikord inimesed juhivad ruumi oma kõige intiimsemad mõtted ja saladused. Andrjušis'ele meeldis teada saada, kuid rõõmustavad ja kannatavad kauged, temale tundmatud inimesed.

Äkki tema parem käsi, mis parajasti pööras kondensaatorit, peatus. Väga segaselt, kuskilt kaugelt Andrjušis kuulis üht ainsat ingliskeelset sõna „come“.

„Come“ — see tähendab „tule“. Andrjušis ootas, olles valmis üles kirjutama, kuid ruumis valitses vaikus.

„Tule!“ Mis see sõna võiks tähendada?“ mõtles raadio-telegrafist. Võib olla, mõni mees kutsub oma kolleegi mingi ärilise tehingu lõplikuks sooritamiseks? Seda võis ruumi lendu lasta ka mõni ameerika miljonär, kes kutsus oma sõpra külla. Vastavalt kokkuleppele võis selle sõna öelda ema, kutsudes oma poega sureva isa sängi juurde. Ning, võib olla, mõni ekstsentriline ameerika neiu, soovides lämmatada oma igatsust ja tahtes hoiduda vananenud posti-telegraafi ühenduse vahendeist, sundis ekslema ruumis sõna, et see paljustki räägiks armastatud inimesele?

Viimane mõte sobis Andrjušis'e romantilisele meeleolule kõige enam. Ning oma kujutlmas ta hakkas koostama romaani.

New Yorgis, kuskil 27-mal korral, luksustilult sisustatud korteris, jookseb haavatud amatsoonina edasi-tagasi noor ameerika neiu.

V. ALANTAS-JAKŠEVIČIUS

Ta astub tihti akna juurde, viskab pilgu geomeetriliselt taeva poole tõusvatele betoon-massidele ja kannatamatult laseb akna eesriide jälle alla. Siis haarab ta laualt illustreeritud ajakirja ning siinsamas viskab selle jälle tagasi. Läbistanud paar korda tuba, ta sammub telefoni juurde: — Hallo! Raadiojaam? Vastust ei saanud? Ei!

Andrjušise mõtteid katkestab võluv Viini valss. Kannatamatult ta pöörab kondensaatorit ja arendab edasi oma fantaasiat.

Neiu kutsub teenija ja ütleb talle: — Mind ei ole kellegi jaoks kodus. Kui keegi küsib, ütle, et ma sõitsin mereranda.

— Kuulen, preili!

Teenija väljudes ta telegrafeerib uuesti raadiojaama: ei, eestriist pole vastust veel saadud, ning, võib olla, ei saadagi kunagi...

Neiu astub peegli juurde ja vaatlleb end tähelepanelikult. Ta sarnaneb täiesti neile ameerika iludustele, milliseid Andrjušis on palju näinud kinos: sale, kõrgekasvuline blondiin kindlate liigutuste ja naiivsete, ent ka veidi julmade silmadega. Kuid praegu neis silmi peegleis säravad viha ja varjatud haavumine. Vahetevahel ilmub neisse pilkevare, naeratus huulil pehmenab vaevalt märgatavalt nende ilmet, ent mitte kauaks: seemine tragöödia, nagu allikas maa alt, purskab jälle välja ta ripsmete vahelt. Suure elektrilühtri kiired helgivad vastu peegli sügavuses. Tagant valgustatud juuksed säravad, sarnanedes merepinna kangestunud lainetusele. Ta silub neid oma pikkade sõrmedega ning pöördub ära peeglist, nagu olles veendunud, et keegi tema ilu ei vaja.

Siis väljub neiu kannatamatult koridori, tõuseb liftil ülemisele korrale ja vaatlleb linna, mis on üle valatud põrgu tuledega. Neljanurksed püramiidid valgustatud aken-dega, nagu kaetud kalliskividega, tõusevad taeva poole. All, nagu sügavais, elektriga valgustatud kanalites, liiguvad inimeste tumedad ojad. Katusel on täiesti rahulik. Alt kostavad vaevalt-vaevalt hiigellinna ohked.

Neiu vaatab mõtiskelles suurt linna. Mis kasu on tal neist pilvelõhkujast ja kullast, kuhjatud tema maa-alustesse käikudesse, kui ei ole temas seda inimest, kes võiks anda sisu ta elule? Need hiigla massid rauda ja klaasi, milles allikana keeb elu, näivad talle surnud linna varemte väljakaevamistena. Selle linna süda sarnaneb sõetükikesele, mis võiks elustada üht väikest südant, armastatud inimese südant. Need reklaamide külmad tuled võiksid muutuda lõunapäikese

kiirteks, oleks ta kõrval armastatud inimene. Ta läheks temaga seltsis alla ja joovastuses hingaks suure linna rütmiga, ent nüüd — nüüd mitte midagi.

Neiu tõstis käe. Ta nägi kord, kuidas töölised, ehitades pilvelõhkujaid, tervitasid New Yorki.

— Ole õnnelik, linn-hiiglane! Su tütar saadab sulle viimase tervituse!

Laskunud tagasi 27-male korrale, neiu kiiruga hakkab kirjutama kirja:

„Armas isa! Lähen sõitma. Kui midagi juhtub, ära mõista mind valjult hukka: võib olla, ma ei saanud teisiti. Armastan Sind väga, ent minu ellu astus teine armastus, mida ihkan ja mis võib pöörda kõrvale teest minu auto tüüri... Sulle ei tule mingisuguseid sekeldusi: iga päev ju hukkuvad sajad inimesed autoõnnetustel. Sa andestaisid korduvalt mulle mu rumalused ilma minu palvetagi, ent seda viimast rumalust ma palun andestada mulle...”

Andrjušis'e sidumata fantaasia-niivid katkestas sama sõna ruumis: „come”. Ta seadis vastuvõtja korda ja hakkas kirjutama:

„Viimast korda telegrafeerin — tule, stop, sa solvasid mind nii, nagu üldse võib solvata naist, kuid andestan sulle, stop, ma ei tea, kus sa praegu viibid, kuid mu siida tunneb, et need sõnad leiavad su, stop, armastava südame hääl on kuulda igal pool, stop, sa jätsid mu maha, kuid mul pole jõudu pahandada, stop, kui sa ei võta kuulda mu

häält, võid kuulda kurvemat uudist, stop, telegrafeeri mulle.”

Armastava piinatud südame hääl eksles eetris, otsides teist südant.

„Kas tõesti see jääb viimaseks raadiogrammiks minu ameerika neilt?” mõtles imestunud ja liigutatud raadiotelegrafist. „Näe, ära usu juhust...”

Hommikul Andrjušis läks koju. Teda asendas teine raadiotelegrafist. Ent see imelik eeter ja tema fantaasiast loodud lugu ei annud talle terve päeva rahu. Ta mõtted pöördusid kangekaelselt ikka jälle tagasi 27-ma korra juurde. Oli selge, et see majakord ja ameerika neiu olid tema fantaasia vili, ent raadiogramm jäi tõsiasjaks. Andrjušis ei suutnud ära oodata oma teenistuse algust ning küsis telefoni teel oma kaasteenijailt, kas polevat mingisuguseid sensatsioone. See vastas:

— Mitte midagi iseäralist. Ainult Reuter teatas, et autoõnnetusel hukkus kellegi ameerika miljonäri tütar. Agentuur teatab, et politsei segas end asjasse, kuna katastroofi põhjused on väga ebaselged.

— Tõsi? — karjus torusse Andrjušis.

Tema kaasteenija hakkas naerma:

— Arusaadav, et tõsi. Sa tead ise, et Reuter ei ime sensatsioone sõrmest. Kuid ma ei mõista, miks sa nii erutud? Või oli see ameerika neiu sulle sugulane?

Andrjušis ei vastanud midagi ja riputas toru üles.

VYTAUTAS SIRIJOS GIRA

Meri rahuneb

Mu mälestusse ulgub meri murdub
ja lained, mis ööl tõusnud püsti.
Mu kallis poiss, sa ära kurbu
ja usu: arm ei kustu.

Mu kallis poiss, sa ära kurbu,
ei unusta ma sind.

Nii rääkis ta, tuul teed kui murdis,
vee soolase kus pind.

Kui meri pikkamisi vaikis,
viis armastust tuul kärsik.
Ja ainult riimid sõnust jäidki,
ja need mu laulvad värsid.

On seda kurb mul mäletada,
kõik, mis ta rääkis — meeles.
Veel meeles mul see lainte rada,
mis tõusnud kõrgelt veele.

Kui meri viskleb, kohab tuul —
arm naisis elab veel.
Kes ootab teda avasuul,
tend uskuma jääb see.

Sa jälle ütled mull' — mu lemb,
jään uskuma sind taas.
Ja meri, taevas, lainte lend,
kõik roheliseks saab.

Loob palju värsse loomistarm,
loob veel, loob veel, loob veel —
mu arm, mu arm, mu arm, mu arm
viib pettes valeteel.

Poeete palju riimib nii,
nii ütleb iga muu,
ja armastetu silmist siis
nii loeb iga suu.

... Ent merel torm kaob jäljeta,
ja armastus nii kaob.
Vaid sa mu laulu mäletad,
mis kurbusest on taot.

Autori loal tõlkinud
Aleksel Rannit.

V. SYRIJOS GIRA

ANTANAS MIŠKINIS

ANTANAS MIŠKINIS

Daina apie Lietuva

(Laul Lietuvast)

*Näe laotuses tuhandeid linde.
Me maale nad siirduvad taas.
Üle kogu me Lietuva pinna
Sulab laulusse kungas, järv, aas.*

*Millest aimlevad külad ja majad,
Millest lehvitab teeäärne kask.
Me maal on taas külviajad
Süda Lietuval — kumisev vask.*

*Põlluks muudame siin iga sammu,
Viljakandvaiks me väljade mered.
Hädaohked, mis olid siin ammu,
Jäävad ära me töötavast perest.*

*Ja sõnumeid loometööst vahvast
Kuulvad kauged ja lähedad raad,
Kuulvad sellest, kuis armastab rahvas
Oma Lietuvat, põldude maad.*

*Ja külvame mullasse teri,
Orupõldudel tärkab lina,
Kui kevadjääd pärib suur meri
Taga kaugete mägede sina.*

*Kui Lietuva hinges on kevad,
Siis raksugu liialtki kõu,
Suured külvid siis idanevad,
Toovad rahvale õnne ja jõu.*

*Vaata laotuses linnud lendvad,
Uue kevade kotkad need.
Uues laulus nüüd elustuvad
Metsad Lietuvos, mäed ja veed.*

Tõlkinud J. J.

VANAST AJAST SAADIK

Esimene peatükk romaanist „Juviklased“

OLAF DUUN

Esimene juviklane, kellest teatakse, olevat tulnud lõunast, Sparbu'st või Stode'st või kustki mujalt. Ta nimi oli Per.

Ta olevat olnud abielus ja omanud maad. Temaga ühes tulnud ta ema. Mis teda ära ajas, seda Jumal teab. Ta tegi endale tüki uudismaad Linesi talu all. Ühel päeval tuli Linesi peremees ja nõudis rohkem tööd kui ta kohustusis oli nähtud ette. Per vaatas talle ainult otsa. Ja ei tulnudki. Öhtul lonkas Peri vana ema tallu, soovides kõnelda peremeesega. „Tead sa, mis rahvas räägib?“ ütles ta, „nad räägivad, et minu pojanäru ja sinu pailaps tahtvat ükskeist omada — Jumal andestagu mulle see patt, aga nii nad räägivad!“

Linesis oli ainult üks tütar. Päev pärast seda tuli Linesi peremees ja ütles neile üles, ta rääkis nendega karmilt ja jämedalt. Per läks temaga kaasa. Talu all kaasikus nabis ta kinni peremehe, asetades talle põlve rinnale ja pigistas teda nii, et häbi hakkas. Linesi peremees vaikus ja leidis seal juures enese, — väiksem mees ei tahtnud temagi olla, ta lohistas enese koju, jättes järele vere jälgi.

Sest ajast liikus rahvas seas vanasõna; inimesed ütlesid nagu Per tol ajal: „Ma ainult haarasin temast veidi kinni, teisiti ma ei saanud!“

Linesi peremees saatis oma naise alla teatega, Per võivat Maeriti saada, kui lood on nii, nagu räägitakse. Per vastas, ta ei tahtvatki teda. Maerit ise läks ta juure, tuli tagasi nuttes.

Per kandis oma pambud paati ja sõudis ära. Ta pole mingi popsinäru — seda peavad nad teadma!

Ta asus elama Juvikasse. See oli vanast ajast saadik olnud popsikoht ja ta ostis selle Ommunstrandi peremehelt tööga päriks. Ta ehitas peremehele uue maja. Esimesel talvel saagis ta palgid ja tõi nad ehituskohale. Teisel talvel ehitas ta maja valmis. Iga mees kihelkonnas ütles, ta polevat seni teadnud, mis tähendab töötamine.

Ka Juvikas kerkisid uued majad, ja põllud laienesid ja paranesid aegajalt nagu isene-sest.

Juvika asub päris väljas fjordil. Ent ta asub idapoolse kaitsega, tormide ja mere eest peidetult. Keegi polnud varem märganud, et ta seal asus, veel vähem, et ta just nii seal asus.

Ühel päeval tuli Maerit poisiga ja jäi. „Sa pead nüüd muidugi siia jääma,“ olevat Per öelnud, „sa võid asendada ema — ta pugest möödunud aastal mulla alla.“ „Sellest ei tea keegi midagi — millal sai ta maetud?“ „Maetud? Ei, ta lamab sealsamas all veerul. Paremat maad on siin vaevalt!“

Per ja Maerit ei abiellunud, aga nad elasid kaua ja hästi üksiteisega ja omasid palju lapsi. Keegi ei tulnud neile liiga lähedale ja ka pemed ei hoolinud kellestki.

Vanim poeg võttis üle talu, üldiselt aga teatakse temast vähe. Pojad jäid kõik koju

ja harisid üles kogu Juvika ült künkalt kuni alla rannani.

Üks lähemaid juviklasi oli Anders. Neid nimetati Per ja Anders, isa ja poega korrdamööda. Teda hüüti Karu-Andersiks. Karu läks seekord ülekatte ja elutses kurjalt idapoolses Mo-mäestikis. Anders tuli oma kirvega sinna, nii jutustatakse, ja tungis metsa. Oli sügavam pimedus sügisel, Anders heitis ihuüksinda raipe kõrvale — see oli olnud ühe popsinaise ainuke lehm, kelle karu mürdnud rabas. Kaks ööd lamas Anders seal ja ootas. Kolmandal päeval tuli ta orgu karunahk õlul, — ja seitsaadiik hüttaksegi teda Karu-Andersiks. Inimesed tahtsid teada, kuidas see oli juhtunud, sest Andersiga oli hea kõnelda. „Ja,“ ütles Anders, „ta tuli, ja siis löin ma ta surnuks!“

Ei olnud sugugi tühine asi kätte võtta tema karu-kirvest, kui ta oli jätnud selle kiriku juure relva aita.

Juviklasi üldse ei nähtud sageli kiriku juures. Neist oli inimeste seas üks vanasõna: Jumalasõna ega lapinõidus ei võinud neile midagi teha.

Karu-Andersi poega nimetati Suur-Per. Jutustatakse, et ühel päeval, mil Suur-Per olnud metsas, Ommunstrandi mees ühes saaniga Finnstaadi järvel läbi jää kukkunud. Per nii öelda tundis seda ja jooksis juure. Ta tõmbas välja mehe ja hobuse. Selle eest sai ta tütre ja maad ning metsa nii palju kui soovis. Juviklased aga tahtsid meeleldi saada palju.

Seda jutustas igaüks omal viisil. Ommunstrandi mees jutustas seda nii: „See oli tõesti võte, Per. Tahad mu tüdart saada või mitte?“ Per naeris, kui kuulis sellest.

„Ei, ei, ma pidin teda paar korda veel sisse kastma, enne kui ta pehmeks sai!“

Üldiselt uskusid inimesed seda, mis neile meeldis uskuda, — et Per ise hobuse ja mehe jääst läbi aitas, sest muidu poleks ta olnud juviklane.

Agas ükskõik kuidas sellega ka oli: juviklased olid sest päevast teised inimesed! Peeti nii suured pulmad, et vaevalt leidis keegi, keda polnud seal, sest Ommunstrandi rahvas oli sugulane kõigi paremate perekondadega mõlemalt poolt fjordi.

Ja Juvikas tekkisid uued majad. Need olid täidet kõige võimalikuga. Rikkus valitses söögis ja kõigis muus, nii et imesta kohe. Ja pikalt-laialt räägiti kõigest sest toreausest.

Räägiti ka juviklasist endist, kus nad end aga näitasid. Neid oli palju ja pea kõik olid suured mehed. Nad hoidusid ühte nagu okaspõsastik. Suured ja uhked olid nad väliselt, ent kuidas see küll nüüd juhtus: nad jäid kauaks vallalisiks, eriti vanem poeg neist. Ta võttis ette pika tee selle juure, keda tahtis. Meelsamini võttis ta selle tüdruku võimu ja karmi vägivallaga. Selle üle oli palju muistendeid.

Ihnus-Per oli üks viimaseid mehi. Ta purjetas päris lõunasse Drontheimi ümbrusse

A. VABBE

PANNOO

endale naist tooma. Kõneldakse, see põlvenenud suurist inimesist ja heaga Per oleks saanud teda vaevalt. Per oli ainuke, kes tegeles ka merega. Ta purjetas ja kalastas terve ranna ulatuses, ajas äri ja muud sellist. Ta polnud vanim, sellest see tuligi. Siis aga suri vend ja Per omandas talu. Nüüd muutus ta kadedaks ja ihnsaks, oli päris ehtne Ihnus-Per. Aegajalt kogunes talle võimu ja rikkust. Temast jutustatakse, et ta varastas fjordis heeringavörke ühes heeringatega. „Ta võtab kõike, mis ujub —” armastasid inimesed öelda. Ent maal oli ta nii aus kui vähegi võimalik. Kui ta vanaks sai, käis ta fjordi pikkuselt majast majja ja kandis oma varastet saagi tagasi. „Paadikuuris ei leidunud enam rahu,” — ütles ta, „ja mis sinu on, kuulub sulle, aga mitte mulle!” Sellest päevast saadik ei peetud teda sugugi halvemaks. Ükski ei uskunud, et ta kartis tonti, rahutust polnud paadikuuris mitte. Ja vargasaak on raske, kui seda peab kandma tagasi. Muidugi kummitas ka Juvikas nagu igas teiseski talus, perel polnud seal alati mugav, aga Per ja teised juvikklassid tegid nagu ei märkaks nad midagi — nad olid külmad inimesed.

Peri poeg oli Anders. Ta oli vaiksem kui juvikklassil tavaliselt kombeks. Inimesed leidsid olevat ta talu ülevõtmisel sama vana kui ta isa, kes selle talle andis. Aga ta oli pehme ja tark mees ja tõeline uhkus töö juures.

Ta sammus alla mööda Ommunstranda ja Juvika piiri ja tõmbas piirijoone nii, et ta omas kogu poolsaare nii laiuselt kui pikkuselt ja pani elama sinna hulga popse.

Oma vendade nõudlused lunastas ta suure rahasummaga, ja vennad siirdusid teistesse kihelkondadesse.

Andersil oli ainult üks poeg nimega Per Anders. Ta oli kõigest tugevam ja noorusel väga metsik. Tema oli see, kes pani vastu lapinõidusele. Sellal rändas üks lapinõid majast majja, teda nimetati Nils Kaugering. Rahvas kartis teda väga ja andis talle parima, mis tal oli. Ühel päeval oli ta Juvikas ja sai sealt kõike, mida mangus ja veel rohkemgi. Enne lahkumist pani ta käed kokku ja õnnistas inimesi ja karja, talli ja aita, elumaja ja heinamaad. Per Anders seisis seal juures ja irvitas.

„Võid sa nõiduda?” küsis ta. Laplane tah-
tis panna plehku, aga Per Anders sulges tal

A. JOHANI

„PÄÄ“

tee. „Võid sa nõiduda, küsin ma, sa lapi-koer! Sa pead vastama, kui mina küsin, he?“

„Ema palus teda heade ja vagade sõnadega pidada rahu. Sulased ja tüdrukud tõmbusid tagasi, nad olid sõnakehvad, sest ei vajatud selleks ju palju, et Nils Kaugering võiks kellelegi sajatada kaela õnnetuse. Nad teadsid nii mõndagi, kel seega oli läinud halvasti.“

„Sa oled noor mees,“ ütles laplane vagalt, „aga ära unusta — ilm, see on vana.“ — „Nüüd pead sa mulle midagi külge nõiduma ehk sa ei liigu paigast tervete kontidega. Soovi mulle luusööja, et see mind kokku kisuks. Nõiu mul juuksed peast, nagu sa tegid Björlandi naiseaga, tahad olla kuulekas! Siia oma nõiakotiga!“

Ja Per Anders kiskus laplaselt koti ning tühjendas selle. Inimesed pöördusid kõrvale — külm värin läbistas neid. Isa seisis toas vaiksel ja mõtteisse vajunult nagu alati, just kui ei läheks see talle korda. Siis võttis Per Anders laplase ühes kotiga ja raputas teda nagu tuul mõnda kaltsu. Laplase saagi aga võttis ta endaga kaasa ja kandis selle popsi-kohtadele, sest seal leidus nii mõnigi, kes pälgis.

Siis tõusis laplane suure kivi otsa ja ütles vandeid ja needusi Per Andersile järele nii, et ta ümber nagu suitses. Juuksed tõusid püsti seda kuulates, mis ta ütles: jalad pidid Per Andersil all kokku varisema, liha pidi tal kontidelt mädanema. Kari pidi kõrvama enne ilmaletulekut, kolmekümnendal päeval pidi talu põlema maha. — a-i, a-i, a-e, oh!

Per Anders lõi endale seljale ja läks. Popsinaised rõõmustasid annete üle väga, ja Per Anders elas edasi nagu seni. Temale ei teinud ükski nõidus midagi.

Per Anders käis tantsimas nii tihti kui tal selleks lusti oli, nii hästi oma kihelkonnas, kui ka kaugemais kohtades. Tema tõi tubadesse elu. Temaga oli alati lõbus, ehkki ta teistele oli võõras, tal oli alati palju huvitavaid mõtteid.

„Aga pidi end hoidma: kergesti võis ka kaigast saada.“

„Oma naise tõi ta endale kaugelt. Ta armus turul ühte tüdrukusse, ja järgmisel päeval läks ta tema juure koju, õeldes, ta tahtvat omada teda. Tüdruku isa lõi lauale, sest ta oli üks suuremaid talureid selles kihelkonnas. „Seda ei juhtu!“ ütles ta. „Ja, aga ma vajaksin teda nii väga,“ vastas Per Anders. „Sina? Sina sopane talur alt vee äärest. Sina tahad muidugi mu tüttart toita soolaheeringatega?“ „Ma vajaksin teda nii väga. Ja veel üht: tahad sa raha või hoope?“ Per Anders lõi rahakoti lauale nii, et kõik, mis toas oli, kõrgele hüppas. Laual oli üks piimakauss, piim pritsis kuni laeni. Nii polnud veel keegi lõõnud lauale, ja selline rahataskuga koguni mitte. „Nüüd siis tule siia, Ane,“ ütles ta. Ja tütarlaps näppis oma kleidi korda ja tuli. Ent juviklane polnud veel rahuldet. „Kuule,“ ütles ta, „lased sa oma tütre kui kerjusplika kodust ära minna?“ Ei, see polnud mehe kavatsus olnud, ta oli endast võitu saanud ja tõi kaks ilusat lehma tallist ja ladus hõberistu ning muud kaasavara juure. „Ja, ilus,“ ütles Per Anders, „nüüd võid sa oma lehmad jälle sisse ajada ja oma krempli seal tallele panna, mul on kodus rohkem kui küllalt. Jäta nüüd oma tütar kristlikult jumalaga ja vaata ette, et ma sul kraest kinni ei võta ja sind põrmuks ei hävita!“ Nii olevat see sündinud, kõnel-dakse.

Sel päeval ei sõitnud Per Anders mitte talust ära, ka järgmisel mitte. Oli ju selline uhkus omada sellist väimeest. Mees rääkis kogu oma eluaja sellest: „Ei, see Per Anders, ta on meie Anega abielus, sel mehel on raha!“

Ei-noh! Laud kõigub veel ikka sellest saadik, nii löi ta lauale, tema, kes on Anega abielus. Talu? O, ei, see siin on väike Juvika kõrval, selle talu kõrval, kus Ane on abielus!“

Seejärele jäi Per Anders koju. Ta püstitas uusi ehitusi Juvikal nagu neid veel kunagi polnud nähtud: elumaja keldrikorra ja üle-mise-korraga, kõõgi ja teiste uuemate moodsa-te asjadega, eraldi hobuse ja lehmataluga. Kõ-neldi, ta naine tahtnud, et ta lõhuks maha vana elumaja, ent siis oli ta öelnud: „Pea! Kui see kord põleb, siis oleme rõõmsad!“ Ta imes end täielikult maa külge, haris viimase tüki uudismaad ja laskis kuivaks soise maa. Ta nagu võttis talu kätte ja tegi ta val-mis. „Et seal oleks ilus, kes tuleb pärast meid!“ arvas ta.

Üldiselt ei öelnud ta palju. Tal oli kolm poega: Anders, Jens, Per ja kolm tüttart: Ane, Aasel ja Bert. Anders suri noorelt.

Noorsoo-organiseerimise päevaküsimusi

ÜENÜ seisukohalt

ED. RIISMAN

10. jaanuaril s. a. tuli kokku Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Kesknõukogu, seekord peamiselt noorsoo-organiseerimise probleemide arutamiseks ÜENÜ seisukohalt. Koosolek peeti Kaubandus-Tööstuskoja II korra saalis õhtul kell 20.00 kuni 23.00. Koosolekust ja resolutsioonide hääletamisest võtsid osa nõukogu esimees dir. O. Köster, prl. E. Viirsalu, adv. N. Teiss, dir. K. Kornel, E. Idla, dr. H. Kukkk, dir. T. Loik, president P. Öpik, president J. Jaakson, F. Saluste, dir. A. Kask, dir. H. Kukkk, dir. J. Rumberg, riigikohtu esimees K. Parts, nõunik K. Vilhelmsen, J. Umarik, major K. Utuste, dir. E. Aule ja Kesknõukogu sekretär Ed. Riisman.

Päale ÜENÜ 1935. a. tegevuse aruande kuulamise, mille kandis ette Keskjuhatuse esimees K. Kornel, ja majandusliku ülevaate teatavaks võtmise, mille esitas Keskjuhatuse majandusjuht-laekur R. Bergfeldt, sai sõna kesknõukogu sekretär Ed. Riisman ettekandes „Noorsoo-organiseerimise päevaküsimustest ÜENÜ seisukohalt“. Nrsl. Riisman ütles oma ettekandes järgmist:

Noorsoo organiseerimise küsimuses on nüüd laialt avaldatud arvamisi ja võetud seisukohti. Suurte autoriteetina on asunud noorsooliikumise ümberkorraldamises kaasa rääkima isegi seesuguseid tegelasi, kes seni on olnud noorsooliikumisest täiesti eemal ja on suhtunud sellele õige külmalt. Kelle arvamistest aga kõige vähem on olnud kuulda, need on noorsoo organisatsioonid ise. Sellepärast oleks vajaline, et ÜENÜ — suuremaid noorsoo koondisi — ka võtaks mingisugused seisukohad. Eriti ÜENÜ Kesknõukogu, kellele noorsooliikumise kui ka ÜENÜ juhtimise suuna määramisel on nüüd kaasa rääkida kaaluvaim sõna. Seisukoha võtmine on seda enam vajaline, et nüüd ka riik on asunud tunnustama noorsooliikumise suurema aktiveerimise vajadust. Kui riik oma abistava käe sirutab noorsooliikumisele, ei ole karta enam neid majanduslikkude raskuste tõkkeid, mille taha senni tihti jäid kinni noorte endi suurejoonelisema organiseerimise kavad.

ÜENÜ juhtimisel tuleb muidugi kõne alla ainult selle noorsoo organiseerimine, kes on jõudnud juba lapsepõlvest välja, s. o. noorsugu 16—17 eluaastast alates. ÜENÜ liikmeskonna keskmise vanaduse moodustabki umbes 20 aastat. See on noorsugu, kes kõige rohkem on võimeline ja ka tahteline isetegevuseks ja endajuhtimiseks. Noorte juures nooremates aastates ei saa see isetegevus sel määral esile kerkida — nad peavad olema rohkem juhitud ja rohkem hooldamisalused, nii et selle noorsoo organiseerimise ja tegevusse rakendamise tööd võib õigustatult nimetada „noorsoo liigutamiseks“. Ka ÜENÜ tegevusest võtab osa tihti noori lapseaastates (skautrühmad), kuid sel juhtumil on

nemad ka ikkagi juhtivate tegelaste poolt „liigutatavad“.

Omavalitsus ÜENÜ asutati, s. o. 1919. a., seadis ta omale sihiks arendada kõige mitmekülgsemat ja mitmekesisemat tegevust, et iga noor võiks leida seal üheskoos ennast huvitavad alad ja et tal ei pruugiks end killustada mitme organi tegevuse vahel, vaid et ta võiks oma tegevusindu rahuldada ÜE NÜs igasugusel alal. Seepärast jagunebki ÜE NÜ osakondade tegevus väga mitmesugus-tesse tegevusharudesse, millede arv mõnedes osakondades tõuseb paarile kümmele.

Omavalitsus ÜENÜ asutajad hellitasid lootusi, et ÜENÜ suudab koondada endasse kõiki organiseerimistahtelisi noori ja et ta suudab endasse sulatada ka kõik teised üksikud noorsoo seltsid. Teatud määraneni see õnnestus — omaaegsed väikesed, tihtigi väga elujõulised seltsid kadusid, andes teed ÜENÜ-le. Hiljem on aga kahjuks tekkinud siiski uusi noorsoo koondisi, kelle tegevus osaliselt ÜE NÜ-ga on konkureeriv. Kuid selles parallemismis ei ole süüdi ÜENÜ. Siin on olnud rohkem mõõduandvad mitmesugused kihivilised kaalutlused.

On hea, et nüüd koondamise vajadusest on saadud aru. Aga kui koondamisele asuda, siis tekib muidugi küsimus, kuidas seda teostada. On kuulda mitmesuguseid kavatsusi. Mõned neist taotlevad õige põhjalikke muudatusi sennises organiseerimise töös. Nendest kavatsustest on jäänud valus mulje, et võimalik võiks olla ka ÜENÜ ohvriks toomine koondamise huvidele.

Siin oleks meie kohus küll kindlalt deklareerida, et igal juhtumisel ÜENÜ peaks jääma püsima. ÜENÜ on praegu kõige vanem noorsoo koondis Eestis, tema sihid on puhtrahvuslikud ja ülesehitavad, mida pikemalt defineerimata võiks võtta kokku ainult paari sõnasse: kasvatada paremat eestlast! Tema tegevus on mitmekülgne ja kõike haarav. Temas ei ole vähematki kihipoliitikat — noored kõikidest kihtidest töötavad temas sõbralikult koos. ÜENÜ taoline noorsoo koondamisvorm võiks täielikult rahuldada riikliku noorsoo organiseerimise laiu kavasid, kui kõrvaldatakse killustavad tegurid. Ühtlane ilme, hea kontakt ja teadmine ühte perre kuuluvusest on ÜENÜ-st teinud kõige terviklikuma ja elujõulisema organisatsiooni.

Kui kord vilksatasid teated ÜENÜ liitmisest Haridusliiduga, siis ei tahtnud seda küll kuidagi uskuda, sest igatüele peaks olema selge, milline vahe valitseb hariduseltsi ja ÜENÜ osakonna vahel. Ühede tegevust juhivad traditsioonis ja harjumustes tardunud vanad, kellele noorte liigne tegutsemisih ja kärsitus tundub sageli asjatult rabelemisena ja ettevaatamata tormamisena. Noored omakorda ei suuda leppida vanade

L. VADEMAN-JANS

„NAISED PUU ALL“

aeglusega, kõhklemisega, ettevaatlikkusega. Vanadel on palju muidki muresid, et pühendada end ainult organisatsioonile. See pärast on rahuldumata oma tegevustahetes need noored, kes tegutsevad otsesel vanade juhtimisel. Nad tunnevad end teatud määrani kammitsas. Noortele on tihti organisatsioon kõik — suurima innuga sukeldub ta kõige intensiivsemasse tegevusse. Kui me omal ajal ÜENÜ-d asutasime, oli see terve meie elusiht. Kõik õhtud, kõik vabad päevadki istusime me ÜENÜ-s. Ei olnud ettevõtet, ei olnud tööd, mis oleks olnud raske. Kivi kivi peale kandisime me kokku ja ehitasime suurima armastuse ja vaimustusega oma org-i vundamenti. Iga uue osakonna sünd oli meile kui lapse sünd emale. Vaevalt niisugust vaimustust ja tegevushoogu keegi kohtab haridusseltsis. Programmiliselt võivad vahed olla muidugi mitte nii suured, kuid need on siiski olemas. Noored on endarendamises ja endakasvatamise tööl, noored oma org-is valmistuvad elule. Vanemaid see enam palju ei huvita. Neile on tähtsam mugav klubiline äraolemine. Ajaviide, mis muuseas võib olla siis seotud seltskondliku tulusa tööga — tuletõrjumisega, heategevusega, vastastiku abistamisega, raamatukoguga jne. jne. Kõik need haridusseltsid, kus tegevus on elav ja hoogne, kus tegutsetakse innukalt mitmesugustel kultuurialadel, kus end arendatakse nii vaimselt kui kehaliselt, on tegelikult noorte ühingud, sest nende tegevust kannavad noored, ja need tuleks nimetada vastavalt ümber. Noorsoo org-il on oma vaim, oma ilme, mida isegi raske vahest defineerida, mida aga igaüks kohe tunneb, kes liigub vanade haridusseltsides ja noortethinguis.

ÜENÜ peab jääma püsima ja peaks õieti sennisest veel rohkem keskendama endas noorsooliikumist. Selleks võiks temaga liita teisi vastavaid ühinguid. Kuid seegi ei peaks sündima sunduslikult, sundus lõhub ja hä-

vitab. Kui sunnitaks ÜENÜ-d liituma mõne teise org-iga, tähendaks see ÜENÜ hävitamist, tema 17-aastase pingutava illeshitava töö purustamist — teine organisatsioon saaks ÜENÜ-st vist õige vähe. Samuti oleks lugu vist ka iga teise organisatsiooniga, kellel on seljataga juba väike arengu ajalugu. Koondamise töö ja ühinemine peaks sündima vabatahtlikult selgitus- ja kihutustööga ning võib olla väikese kaudse survega, kui asjaolud seda hädasti nõuavad. Muidugi oleks koondumine tähtis eriti seal, kus kohapeal tegutsevad kaks paralleelsete sihtidega ja pea ühesuguse iseloomuga seltsi, kui neile mõlemaile küllaldaselt liikmeskondi ei jatku ja kui nad teine-teise tegevust takistavad (mõnel pool peaks ju noorsoo ühinguid isegi juure asutama, näiteks linnades, Tallinnas on kolm ÜENÜ osakonda, kuid siin jatkuks tööd vähemalt viiele osakonnale). Org-id, kes ei oma elujõudu, kaovad ajajooksul iseenest, kui neid kunstlikult ei püüta elus hoida. Nõrgem organiseerimisvorm peab andma teed tugevamale. ÜENÜ on tõendanud, et ta omab seda elujõudu ja ei ole kahtlust, et ta avaramates tegetsemistingimustes suudab veel nii mõnedki teised organisatsioonid endasse sulatada.

Kuid meie ei saa ka eitada praeguses olukorras noorsoo keskkorralduse vajadust niikaua, kunni noorsoo tegevuspõldu püüavad harida mitmed org-id. Üldiselt oleks organisatsioonide vaheline koostöö ja tegevuse koordineerimine teostatav noorsoo liidu taolise keskkorralduse kaudu. Selle liidu kaudu võiks siis juhtida üldist „sõjakäiku“ senni veel organiseerimata noorsoole. Kas organiseerimiseks sündis sobiv on, on juba põhjalikult läbi sõelatud ja leitud, et see ei ole teostatav, ega ka kohane. Lugupeetavatele Kesknõukogu liikmetele on üksimus arvatavasti juba varemni selge. Küll aga oleks tervitatavad kõik muud ergutusvahen-

did, mis noori suudavad tõmmata kaasa seltskondlikule endaarendamise tööle. Aineliste võimaluste lahenemisel võiks siin paljugi ära teha.

Lõppeks võiks märkida veel, et on tulnud kuuldavale arvamisi ja kavatsusi, mis pooldavad, et seltskondlike org-ide sisemises juhtimises peaks olema õigus kaasa rääkida ja isegi kaasa otsustada ka riiklikul võimul, mis võiks sündida vastavate ametlike esindajate kaudu juhatustes. Arvatavasti oleks seesugusel esindajal siis õige suured võimupiirid. Ei usu, et sarnased mõtteavaldused tõsisemat vastukaja leiavad, siiski ei oleks aga üleliigne selle esildise kohta ka meil seisukohta võtta.

Riiklik vahelesegamine org-i sisemises juhtimises tähendaks õieti umbusaldust meie seltskonna tegelaste võimete ja hea tahte suhtes. Oleks karta, et sarnane „kroonulik“ kord seltskonna tegelaste tööindu tublisti vähendaks. See kasvataks rahvast ka liiga palju riigivõimule lootma ja nõrgendaks oma initsiatiivi. Riikliku kontrolli võimalus revideerimise kaudu on ju nii-kui-nii alati olemas, kui on karta org-i halba juhtimist. Samuti on võimalus ka alati hea nõu ja jõuga abiks astuda.

Lõppeks peab märkima veel, et meie noorsoo organiseerimise küsimuses on liikumas niipalju igasuguseid kavatsusi ja ettepanekuid, et raske on öelda, millisel määral üks või teine ameflik ja autoriteetne on. Seisukohavõetud oleks aga hilised, kui R. T. määrused ja dekreedid juba must-valgel. Oma arvamiste ja seisukohtade avaldamisega saame aga ehk riigivõimu loovat tööd noorsooliikumise alal kergendada, olles kindlad, et riigil on tahe seda korraldada kõige otsarbekohasemalt.

Ärakuulanud ettekande, peale põhjalikke ja kestvaid harutusi ÜENÜ Kesknõukogu võttis üksmeelselt vastu järgmised resolutsioonid:

1) ÜENÜ Kesknõukogu leiab, et ÜENÜ vana ja suurema noorsoo organisatsioonina, kes on suutnud omale võita poolehoiu laiemates noorsoo ringkondades ja on loonud häid sidemeid ka naabermaade vastavate organisatsioonidega, peab jääma püsima iseseisvalt.

2) ÜENÜ Kesknõukogu peab soovitavaks kohapealsete ühesihiliste ja üheaateliste noorsoo ühingute vabatahtliku koondumise, kui mõlemale tegevusvõimalusi selles piirkonnas ei jätaku. Juhtumil, kui liitumine ei teostu, peavad seesugused ühinged omavahel saavutama kokkuleppe tööjaotuses.

3) ÜENÜ Kesknõukogu ei poolda noorsoo sundorganiseerimist, küll aga tervitab riiklikku toetust senisest intensiivsema organiseerimise läbiviimiseks.

4) ÜENÜ Kesknõukogu ei poolda riiklikku vahelesegamist organisatsiooni sisemises juhtimises, kuid tervitab head nõuannet ja abi.

5) ÜENÜ Kesknõukogu tunnustab noorsoo organisatsioonide keskkorralduse ellukutsumise mõtet, kuhu oleksid koondatud kõik need noorsoo keskorganisatsioonid, kes tegutsevad enda juhtimise ja isetegevuse põhimõttel, ja millest võtavad osa ka valitsuse ja omavalitsuse esindajad. Keskkorralduse säilitagu iga keskorganisatsioon täieõigusliku keskkorralduse liikmena oma iseseisvus.

H. ADAMSON

Üits käik

Meil aida taga kasus takissit
ja karjamaa pääl lohun ubalehti;
kui meelt ma mõistma nakassi,
veel kavvembese minnä ehtsi.

Es lubate (oi kuri kari meil!),
üits õdak siski silmist pääsi
(ma olli omakohta mõru sell)
ja sammu mõtsa poole sääsi.

Es vaate varsakabjust puie all,
es piate sammu „üitsme mehe vägi”,
ma joosi edesi, viis väike jalg
mu mitmest-setmest kohast läbi.

Näi äkki lille suuri, sinitsit —
kuningakübärit (mu süä pesse!);
neid mursi sületäisi pimesi
ja leisi sis, et olli essin.

Oi irmukest: mõts ojass, iks ja uiks
ja ümmertiiru iilsiv kurja kolli;
üits kige suuremb toomepuhman suiks'
(vist Kolliemä esi olli).

Es jätä kah kuningakübärit
(mis jaoss ma mudu mõtsa tulli!);
läits all'as joba pilvemägärik,
aotisten irmutina sulli.

Sis leisi kätte oma kodutee
(oi, oli armas vana vari!)
ja joosi — valgepääge poisike —
kui kübeke, kui päähari.

HAMSTER

JAROSLAV HAŠEK

Ühe ajalehe hommikusel väljaandes ilmus järgmine kuulutus: „Viibimata müün või vahetan ükskõik mille vastu elusa hamsteri. Praha III, Plášká, II kord, 4-jasi üks pähe-malt.”

Väikene kuulutus, nagu näete, kuid temas tundus väljapääsmatu meelega.

Ükski lugeja ei pöranud sellele mingisugust tähelepanu ja ainult Boguslav Gonzatko, teise klassi gümnasist, kes pidi täna minema kooli alles kella üheksaks, otse jõobus nende ridade lugemisest. Ta oli täiesti üks jäänud korterisse. Isa teenistuses, ema läks tema õe Emmaga, keda ülehommie valmistatakse mehele panema, ostma mingisuguseid asju pulmadeks. Teenija samuti, kasutades sellist juhust, jooksis kohtamisele oma armsamaga mingisugusesse mehaanika töökotta ja palus teda mitte unustada ust enese järele ilusasti lukustada ja võtit kojamehele anda. Sääljures lisas ta lahkesti juure „Bogušek” ja silitas tema pead.

Nad sõbrustasid teineteisega, sest et mõlemad olid perekonnas kõige tagakiusatavamad ja tagaetatavamad olevused. Kui mõni päev möödus Annal ilma skandaalita ja peapõsuta, siis Boguslav sattus tingimata mingisuguse musta loo kangelaseks või ümberpöörduks.

— Kuid mis ma ütlen, Anna, juhul, kui tuleb ema?

— Ütle, et mind sõitis külastama tädi.

— Hästi, ütles Boguslav tähtsalt ja võttis üle korteri valitsemise. Ta istus kiiktooli ja hakkas lugema ajalehte, kuni sattus kuulutusele hamsterist.

Lugenud läbi kuulutuse, Boguslav sattus ärevusse. Temal, nagu kõigil teise klassi õpilastel, oli äärmiselt romantiline iseloom ja teda hakkas huvitama ehtne, elus hamster. Tema älaliseks, palavamaks unistuseks oli kinni püüda mingisugust metsloomu ja hoida enese juures kodus.

Ta unistas ekspeditsioonist Indiasse noorte tiigrite järele, tõhutusülest berberi lõvist, kes kuulaks ainult tema sõna ja magaks ta õe voodis (saab ju voodi vabaks viimase abielludes) ja tema viirpe pääle sööks klas-sijuhataja ühes trahviruamatuga.

Vahel talle näis, et vannis pesu asemel istub tema taltsutat merihobu, kes sööb tema eest vihatud herkulaputru, et tal on noor väljaõpetet elevant, kes täidab tema eest mitmesuguseid koduseid toimetusi, nagu: käib isale ajalehe ja tubaka järele, ostab õele noote ja kirjapaberit (sest too kirjutas alalõpmatult kirju peigmeestele).

Ja vaata, nüüd ta unistused võivad minna täide. Tõsi, tiigri asemel tuleb rahulduda hamsteriga, kuid selle eest hamster on tal

tõenäoliselt. Mis asja, kas siis terves majas ei leidu midagi, mille vastu võiks hamsteri vahetada? Kas ta õel ei ole kohvris kül-lalt viisakas kaasavara, ainult eile üleloetud ja taevakarva siniste lintidega kokku seotud? Kui nendest rullidest igauhest võtta üks öösärk, kas seda taibatakse? Kas too süreen (Emma) jõuab kõiki korruga selga panna? Muidugi mitte! Ja kas isal pole peidet lauasahtlisse kollektsioon vanu rahasid? Ja, üldse, kas selles korteris on vähe head, mille vastu soovikorral võib vahetada kas või kolmsada hamsterit!

Noor Gonzatko asus tegude juure. Kõige-päält on tarvis pääseda kaasavarani. See polegi nii kerge. Kuid Gonzatko teadis hästi, kuhu on peidet võti. Kõigepealt köögis, lamedas kastis leiva jaoks leidis ta väikese võtme, mis avas Karlsbadi kiviga ilustet kastikese. See kastikene oli toas riietekapil, mis seisis ukse juures. Kui Gonzatko avas kastikese, leidis ta sealt magamistoas asuva kapi võtme. Ja ainult selles kapis, vasa-kus nurgas, valgete kinnaste all, oli kaasa-varakohvri võti.

Ühest kimbust Gonzatko võttis välja kaks paari toredaid naiste pükse, teisest — öökuue ja seadis kõik uuesti korda. Võtme asetas endisele kohale ja haruldase veendumusega, tänu kauaaegsele praktikale (liha-võtte eel ta juba käis kohvrast torte ja komp-vekke võtmas), lõpetas oma ekspeditsiooni sellega, et pani viimase võtme leivakasti.

Siis asus ründama isa kirjutuslauda. See oli kaugelt kergem. Isa, nagu näis Gonzat-kole, peitis oma võtme äärmiselt kergemeel-selt samasse, lauale, vanaaegse alabastrist sammastega kella alla. Suurepärasest va-narahade kollektsioonist võttis ta ainult ühe suure vanaaegse taatri, siis lukustas sahtli ja pani võtme endisesse asukohta. Siis hak-kas valima oma raamatute hulgast sellist, mille oleks võinud assigneerida hamsteri heaks.

Ta valik langes raamatule „Vahva kapten Korkoran”. See oli ta kõige paremini säi-linud raamatuid: selles puudus kõigest 24 lehekülge.

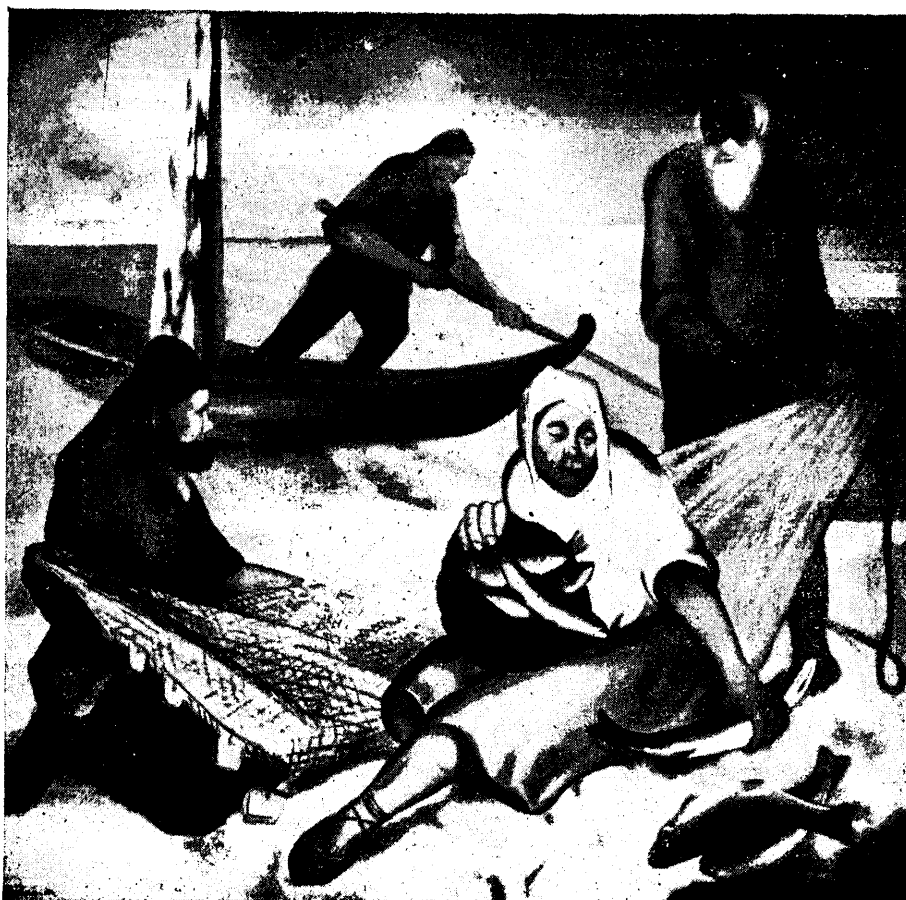
Siis istus ta kirjutuslaua ääres ja kirjutas neljandik — paberilehele:

A. SANG

Väike sangar

Ma koltund kroonikates sasin.
Kui kurb: kõik suur on enne olnud!
Kus Spartakus? Kus Stenka Rasin?
Kõik õilsad sangarid on koolnud.

NÜÜD kaarnategi lärm ei sega
ristteid, kus kord rebelle poodi.
Ma soos pean sõda sääskedega
ja määrin haavadele joodi.

F. JOHANSON

„KALURID“

„Selgitav sedel härra kooliõpetajale.

Sellega kinnitan, et minu poeg Boguslav Gonzatko täna ei võinud ilmuda kooli kõhuvalu tõttu ja sellepärast palun ennelõunaseid tunde mitte lugeda puudumiseks.”

Vazlav Gonzatko.

Kahe aasta jooksul, kauaaegse püsiva töö tagajärjel õnnestus tal ideaalselt kopeerida isa käekirja.

Ta peitis sedeli tasku, pakkis Emma pesu hoolsasti ajalehe paberisse, sidus kinni, võttis õpiabinõud kaenla alla ja väljus majast, jättes võtme kojamehele.

Õpiabinõud viis ta tuttava kaupmehe juure, kellele ütles, et võtvat nad kaasa koolist koju tülles. Enesega võttis ainult „Loodusloo”, mille müüs teel bukinistile, et omada peent raha igaks juhuks.

Gonzatko leidis kergesti üles Plasska tänava ja võeti vastu elatanud abielupaari poolt, kes nägid välja äärmiselt tülpinuina.

Kui ta seletas oma tuleku põhjuse ja pani ette vahetada hamsterit järgmiste praktiliste asjade vastu: kaks paari naiste pükse, öökuub, vana taaler ja raamat „Vahva kapten Korkoran”, abielupaari näod selginesid ja muutusid rõõmsaiks.

Nad viisid ta võõrastetuppa ja hakkasid jutustama kummalist lugu, millest Gonzatko mõistis ainult niipalju, et neliteist päeva tagasi kolis nende juure kummaline isand hamsteriga, kes avaldas, et ta leiutanud spetsiaalvahendi metsloomadele, mis hoiab neid talveunest.

— Ma otsustasin, — rääkis too isand, — katsetada oma vahendit selle hamsteri juures. Kui mul õnnestub looma talveune saabumisel hoida teda ärkvel, siis lahendab minu leitud suure probleemi ja omab äärmise tähtsuse. Kui hamsterid ei saa magada, siis loomulikult elavad nad vähem ja ei saa teha niivõrd palju kurja viljapõldudele. Nemad, minu arvestuse järgi, ei ela kolmandama lõikuseni...

— Meie türiline, — jutustas peremees noorele Gonzatkole, — tahtis kirjutada oma katsetest raamatut ja uuris kogu aeg hamsterit, keda ta hoidis suures tünnis. Ta valas oma vahendit vee hulka, millega jootis hamsterit ja tõesti hamster oli kogu aeg äärmiselt ärritat seisukorras. Kuna ta hoidis oma vahendit vanas konjakipudelis, siis jõin ma sealt ükskord eksikombel klaasikese, mille järele ei saanud magada viie öö jooksul.

Siis sõitsid siia provintsist tema sugulased ja arstide ettekirjutusel viisid ta kuhugi mägedesse, kuid hamsteri jätsid meile...

— See hamster — on väga armas olevus, väga mugav, — rääkisid nad nii, nagu oleksid õppinud pähe. — Meie anname tema jaoks kaasa tühja kartulikoti.

Kui väga mugava ja armsa olevuse pääle visati vana kott ja sinel, sisises ta niivõrd ähvardavalt, et romantiline Gonzatko tundis ennast korrapäält majas, mis täidetud madudega. Ja kui ta sammus tänaval, seljas kott, milles hüples ja rabeles vihane hamster, siis kujutles ta ennast tuntud tiigrite taltsutaja Rauag Raburina Bombayst.

Kuna oli veel vara tema näilise koolist kojutulekuni, siis viitis ta aega toidu ostmisega hamsterile. Kogu „Loodusloo“ eest saadud rahadega õnnestus tal osta ainult väikese kotikese teri, millest jätkub loomale mitte rohkem kui üheks korraks. Ainult nüüd tundis Gonzatko, millise tähtsa vastutuse ta oli võtnud enesele. Pärast seda, kui ta hakkas kodule lähenema, vallutas teda rahutus. Mis siis, kui teda aetakse välja kodus? Kuidas seletab ta oma ilmumist sellis hamsteriga? Mida on tarvis kõnelda? No jah, see hamster kuulub gümnaasiumile ja on määratud loodusloo tundide selgituseks, misjuures õpetaja Bernašek palus teda, Gonzatkot, hoida looma enese juures, kuni talle kasvab uus karv. Selle järele vanemad anavad talle tõenäoliselt nahatäie. Ja sellega lõpeb.

Olgugi, et teda täielikult ei usutud, siiski isa ja ema, lootes, et nende pojalt õnnestub leida õpetaja erilist poolehoidu, algul ei väljendanud erilist rahulolematust.

Hamsterile elukohaks tühjendati üks tünn ja asetati võorastetuppa. Mõne tunni jookkul hamster, lugupeetud õppeasutuse omandus, leidis teatud tähelepanu.

Kuid siis selgus, et loomast levineb kogu majas mingisugust kummalist haisu. Seoses peigmehe oodatava külastusega, tühjendas Emma hamsterile terve pudeli lõhnaõli, millejärele too taandus tünni ühte nurga ja hakkas vastikult ragistama hambaid ja vihaselt lõhkuma kotti teradega, mille vihas sinna Gonzatko.

Pärast lõunat Gonzatko läks uuesti kooli, isa — kontorisse, ema, õnnelik peigmees ja mõrsja läksid uuesti kauplustesse ja teenija uuesti kohtamisele. Öhtul kokkutulnud perekond leidis, et hamster on väljunud tünnist ja asunud kõrvaltuppa, diivanisse, mille kohal rippus suur pilt, millel oli kujutat ääretu põid valmiva nisuga, mis tõenäoliselt pööras enesele hamsteri tähelepanu. Päale pääsissekäigu oma urgu hamster oli näinud polstrisse veel kaks avaust, väljapääsuks esimesel vajadusel.

Sinna kolides oli ta toonud kaasa kogu terade tagavara tünnist.

Kellegi vaevalt diivanile lähenedes, kostus sealt vihas tursumist ja piuksumist — hamster andis mõista, et teda pole just eriti kerge ajada välja uuest elukohast.

— Pole midagi ütelda, kena asjanduse mää-

ALEKSEI RANNIT

Talvine

*Nagu suured valged korallid
aias lumised õunapuud.
Su ripsmete nooled on hallid
ja vibuna painutat suu.*

*Lume sinise peegli taga
reas kuused kui valge kamm.
End põletan kahtlevas „agas“ —
vaid naerab su krudisev samm.*

*Õhtu õrna-lillakat keha
varjab eha roostetand kilp.
Pole tahtnud sind mõistmatuks teha
mu mustade sõnade silp.*

*...Tuleb värisev hämarus alla,
paindub valusaks naeruks su suu.
Nagu suured valged korallid
aias uinuvad õunapuud.*

ris meile kaela gümnaasium! ütles vihaselt proua Gonzatko.

Emma tegi ettepaneku aukudesse vett valada, kuna hamster siis ise diivanist välja tuleb, kuid see ettepanek ei leidnud heakskiitmist sel põhjusel, et vee läbi oleks diivani plüüskate kannatada saanud, just nagu selles hamsteri poolt risuks tehtud mõõblitükis oleks veel midagi rikkuda saanud.

Gonzatko, kellele sadasid kogu perekonna sajutused, otseselt oleks tema näinud kõik need augud diivanisse, tõi Brehmi „Loomade elu“ ja hakkas otsima, kas ei leidu seal õpetust, kuidas hamstereid ajada välja diivanist. Kuid sellist juhtu siiski Brehmi ei olnud ette näinud. Ta luges ainult seda, et kui tungida kallale hamsterile, siis too kaitseb ennast viimse hingetõmbuseni. Ema tüttrega läksid kööki ja hakkasid pidama nõu Annaga, milliseid abinõusid võtta tarvitusele. Anna soovitas hamsterit diivanist välja suitsetada, täita kõik väljakäigud paberiga, valada üle petrooleumiga ja tuli otsa pista. See meeleto ettepanek lükkati tagasi rõhuva häälteenamusega.

Otsustati oodata perekonnapea kojujõudmist. Härra Gonzatko osutus samuti taibuvaeseks.

Mõni aeg vaatas isa tüimalt hamsterit, kes aegajalt aukudest demonstratiivselt vahitis välja, turtsudes häbematul, andis siis hea laksu pojale vastu kukalt, söömas toorelt kõiki juuresolijaid, riietus ja läks kiiresti veinikeldrisse, kus pärast teise liitri tühjendamist alustas juttu tundmatu naabriga.

— Kujutage enesele, minu poeg, teisest klassist, tõi kaasa diivanisse...

— Oi, seda ma tean — katkestas teda naaber, — lütikaid ma ei salli. Kes ainult tassib neid kooli...

— Ei, ma ei räägi sellest — katkestas teda

Gonzatko, — minu poeg laskis diivanisse hamsteri.

— Ärge mängige lolli, mu härra, ütles närviliselt naaber, kes nähtavasti arstis enese närvilikkust vaikeses kõrtsis. — Ja mida kõike inimesed välja ei mõtle? Mis, kas näete minus enese arvates idioti?

— Sugugi mitte, härrad, — ütles juuretõttav kelner, arvates, et küsimus käib tema kohta.

Närviline isand tasus arve ja väljus.

— Kummaline inimene, mõtles Gonzatko. — Tahtsin temaga tõsiselt jagada oma muret ja küsida temalt nõu, kuid tema haavus.

Gonzatko vajus kurbadesse mõtetesse. Pärast kolmandat liitrit tuli ta veendumusele, et hamsterid harva elutsevad korralike perekondade diivanites... Kella kümne paigu rääkis ta oma lauakaaslastele niivõrd segaselt kogu loo hamsterist, et jäi mulje, nagu oleks hamster määratud elama tema diivanisse koolinõukogu erilise otsusega.

Sündmuste edaspidine areng on tal peas tumenenud. Mäletas kaunis ähmaselt, kuidas käis kõrtsist kõrtsi isandaga, kes nimetas ennast metsloomadega kaubitsejaks. Ja tõeliselt, südaööl olid nad mingisuguse äri ees, mille ukse too tundmatu avas.

See kõik osutus tõeliseks, kui Gonzatko hommikul leidis öölaualt väikese korvi, millest kostus piuksumine. Vähehaaval hakkas ta mäletama, et selle korvi tõi ta kaasa samast ärist, mida küllastas öösel metsloomadega kaubitseja seltsis. Korvi avanud nägi ta kahte kollakat looma punaste silmadega.

— Kurat võtaks, mis loomad need on! — hüüdis ohates Gonzatko ja hakkas pingutama mälu. — Nojah, sedaviisi see oli. Talle meenus, et vaieldes metsloomade kauplejaga kõrt-

siis, viimane tõendas vandega, et parim abinõu hamsterist lahti saada on oravad. Üldse oravaid kasutatakse abinõudena kõigi närijate vastu, Neid tarvitseb vaid urgu asetada, nad ajavad „kiskja“ välja, jääb järele vaid viimast kinni püüda ja hävitada.

Nii tarvitseb oravaid ainult diivani auku lasta ja kogu lugu hamsteriga lõpeb hästi.

Ta jagas oma tegevuskava teiste perekonnaliikmetega. Pärast hommikusööki lasti oravad ettevaatlikult diivani sisemusse ja jäädi ootama tagajärge.

Diivani sisemusest kostus alul turtsumist ja sisinat ja siis mingisugust söbralikku nurru. Minuti pärast paistsid avastest oravate pead ja sellejärele hamster isiklikult. Ta vaatles stungelt Gonzatko perekonda, puristas põlastavalt ja kadus jälle. Noor Gonzatko lähenes ettevaatlikult ja vaatas sisse diivani avausest.

— Oravad, teatas ta oma vaatluse tagajärjest, — lakuvad hamsteri pead.

Ojah, see oli nii! Oravaile nähtavasti meeldis väga uus eluase. Sel ajal noor Gonzatko tõi Brehmi ja üldiseks kurvastuseks luges, et oravad vangistuses kiiresti siginevad. Nähtavasti kadunud Brehmil oma elus oli ebameeldivusi oravatega, sest et, toetudes isiklikele kogemustele, ta kinnitab, et oravad ei kannata välja meresigade haisu.

Gonzatko riietus kähku.

— Kuhu nüüd? küsis proua Gonzatko aralt.

— Meresigade järgi, — vastas too ja lõi ukse paukudes kinni.

Poole tunni pärast kohale toodud meresead haisesid koledasti. Need olid eriliselt valitud eksemplarid härra Gonzatko palvel.

Selle aja jooksul tuli peigmees, kes osutus argpüksiks. Ta avaldas, et kardab meresigu

ja ei liikunud paigast, kui tuli neid toppida hamsteri auku. Ta tundis, et teda otsustati tuua ohvriks.

Lõppeks ta seisukoht kohustas vägitööle. Meeleheitel sõnadega „nad hammustavad mind“, haaras ta turjast ühe meresea. Ta ei eksinud. Meresiga hammustas teda käest ja ta kargas karjatades eemale korvist. Siis keskendusid kõik lootused noores Gonzatkos. Too osutus kangelaseks. Tõsi, ta tundis samuti argust, kuid lõppeks õnnestus tal toppida auku kõiki ennast vihaselt kaitsvaid meresigu. Samal ajal peigmees vaatas kaastundega härra Gonzatkole otsa ja mõtles, et vaevalt ta on normaalne, kui peab diivani sellist loomaaeda. Ma ei tea, kas meresead on võimelised kahjatesema. Kui jah, siis vastuvaidlematult nad kahjatesid, et valmistasid niipalju ebameeldivaid sekeldusi oma pere-rahvale. Oli ju selles augus niivõrd mugav. Ja lisaks sellele, kuhu ka ei vaata, kõikjal kodune mererohi, millega oli täidet diivan. On üldiselt teada, et meresead söövad kõike. Mul enesel oli üks, kes minu äraolekul sõi albumi ülesvõtetega ja muutis prahihunnikuks kõik mu kallite sugulaste näopildid. Nii selgus, et Brehm eksis, kuna oravad üldse ei reageerind meresigade haisule ja ei väljunud peiduurkast. Augus valitses paradisiolik rahu ja üksmeel. Hamster soendas ennastohverdavalt oravaid ning meresead pistsid oma pead oravate kasukaisse. Nende asjaolude sunnil peeti uus suur üldperekon-lik nõupidamine.

Peigmees, olles kiusatud mingisugusest zooloogilisest hasardist, ei tahtnud mingi hinna eest jääda kõrvaltvaatajaks ja hakkas jahvatama mingisugust loba siilidest. Tegelikult kõneles ta küllalt arukalt. Ta kiinnitas, et siil on kaetud tuhande väikese nõelaga. Kui visata koopasse siil, siis ajab ta sealt tõenäoliselt välja kogu loomaaia. Ta tõendas teravmeelselt, et loomad hakkavad söendama siili ja on koledasti pettunud, pörgates tema teravaid okkaid vastu. Ta tegi ettepaneku isiklikult seda looma ostma minna.

— Siis ostke juba parem korraga kalks, härra Kratohvil, ütles talle hoolitsevalt proua Gonzatko. Härra Kratohvil, juba väljunud, jõudis uksele ütelda, et siil on üldse kasulik koduloomi, kuna sööb tarakane.

Kaks siili, millised ta tõi ühes ja kes sedasi suurendasid Gonzatkode perekonna kodust majapidamist, olid melankoolsed ole-vised. Kui neid asetati põrandale, pistsid nad välja nõelastikust oma pikad ninad, vaatasid kurvalt enese ümber, tegid mingisugust häält, mis kostis umbes nagu tl-tl... ja tõmbusid kerra.

Pärast seda härra Kratohvil tõmbas kätte valged kindad ja toppis siilid diivani auk-desse.

Mõne sekundi järgi kostis metsik turtsu- mine ja piuksumine. Avahest paistis yi- hase hamsteri pea, otsekui tahtes käratada „Mis seatemp see on!“ ja kadus uuesti koopasse, kuna selle ajaga siilid olid heitnud diivani põhjale, pööramata vähimatki tähe- lepanu niihästi oravaile, hamsterile kui ka meresigadele.

Varsti diivani sisemuses valitses täielik rahu ja vaikus. Gonzatkode perekondlik loomaaed magas sirmaunes. Kuid vaatamata kõigile ootustele, diivanist ükski ei välju- nud, otsustati pulmad lükata edasi mõneks päevaks.

Härra Kratohvil nägi unes inimest, kes rääkis talle, et siilid tuleb ajada välja dii- nist vöödiliste hüäänidega ja vöödilisi hü- ääne krokodillidega ja kogu ulm lõppes traagilise stseeniga: ta leidis köögist äia ja ämma paljaksnäritud kondid.

Härra Gonzatko ei kaotanud aega ja saatis kirja gümnaasiumi pedagoogilise nõukogule. Nõukogu terves koosseisus murdis asjatult pead kirja sisu üle:

Gümnaasiumi Pedagoogilisele nõukogule. Allakirjutanu palub kõige alandlikumalt gümnaasiumi juhatust, seoses muutunud pere- kondlike suhetega, võtta tarvitusele abinõu- sid hamsteri väljavõtmiseks, kes leidub alla- kirjutanu juures.

Suurima lugupidamisega kassapidaja
Vazlav Gonzatko.

Zižikov, Vrebitzka nr. 5.

Direktor kutsus enese juure noore Gon- zatko ja püüdis huviga välja meelitada, kas tema isa tihti kirjutab selliseid kirju. Gon- zatko vastas, ta ei teadvat. Siis küsis direk- tor, kas tema isa pole arstitud mõnesugustes haiglates või sanatooriumeis. Gonzatko, et mitte vastata kogu aeg „ei“, seekord noo- gutas peaga.

— Noh, meie peame teda rahustama” mõt- les direktor ja andis Gonzatkole järgmise kirja:

„Seoses teilt saadud kirjaga Gümnaasiumi Nõukogu tõelise kahjatsusega peab teile tea- tama, et gümnaasium ei vaja mingisuguseid väljavõtteid.

Gümnaasiumi Nõukogu.

Saades sellise kirja, tasakaalust väljalöö- dud härra Gonzatko läks Vyšegradi ühe par- kali juure, kes vastas talle, et valitsusvõimude loata ei tohi tappa loomi erakorterites ja et selleks peab neid viima erilisse koerte tapamajja. Selle ajaga noor Gonzatko müüs maha oma maadeteaduse atlasi ja ostis kogu raha eest teri, et loomad ei sureks nälga.

Nii kestis neliteist päeva. Prahast hakkas tunduma puudus teraviljast.

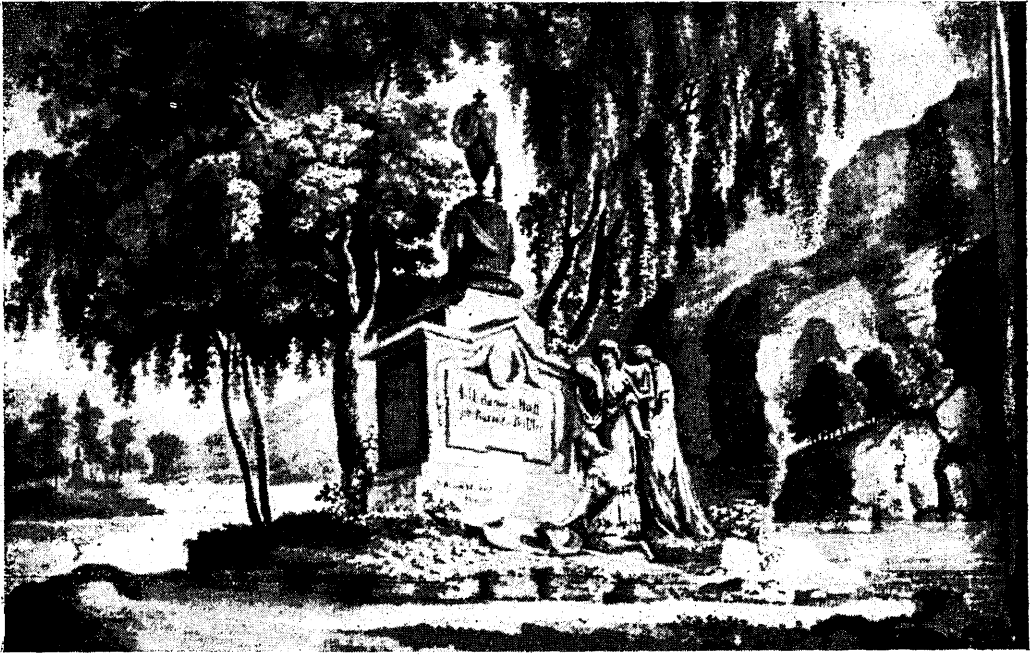
Teadmata kui kaua olksid kestnud Gon- zatkode perekonna kannatused, kui neid po- leks päästnud kõigile valmis mehine koja- mees. Ta tuli, varustatud kirvega. Talle näi- dati vaikides diivanile ja suleti tema taga ukseid. Mõne aja pärast kostsid löögid, piuk- sumine, turtsumine, sisin. Poole tunni pä- rast oli kõik lõpul.

Teisel päeval pühitseti pulmi.

Pulmakutsutud võrastele anti järgmine menüü: supp oravatest. Oravaliha äädika ja määriõikaga. Praetud hamster kartulitega. Me- resiga rohelisega. Siili pasteet.

Noor Gonzatko, selle uhke lõunasöögi tõe- line süüdlane istus tagasihoidlikult laua ääres ja pisarad silmis näris oma õnnetu hamsteri praetud pead.

Tõlkinud V. Vent.

J. V. KRAUSE

MONUMENDIKAVAND

V Ä L I S K A A S T Ö Ö L I S I

SIGRID BOO

Norra noor naiskirjanik, on oma romaani-dega lühikese aja jooksul kogu maailmas saavutanud silmapaistva edu. Sigrid Boo pole ka eesti lugejatele esmakordselt avaldatav autor meie ajakirja käesolevas numbris, sest tema menukas romaan „Meie, kes käime köögiuksest” ilmus eestikeelses tõlkes „Postimehe” joone all 1932. aastal (Nr. 1 — nr. 37).

Sama romaani käsikirja järgi valmistatud filmiga oli eesti kinolastel võimalus tutvuda 1933. aasta sügisel.

Sigrid Boo teine romaan avaldati jällegi „Postimehe” joonealusena 1934. aastal pealkirjaga „Isegi meie päivil” („Postimees” 1934, nr. nr. 79—104). Seegi romaan on Rootsis filmitud, kuid tänini meil veel linastamata.

Päale mainitud romaanide on Sigrid Boo avaldanud rea novelle, mis ilmunud esmakordselt peaaesjalikult ajakirjades. Ta teostes valitseb kerge ja rõõmus huumor, ta aineistik pole senini olnud erilisel probleemirikas. Ometi ei puudu ta raamatutel teatud šarm ja veetus.

V. MYKOLAITIS-PUTINAS

(sünd. 1892. a.), leedu kirjanduse professor Kaunase ülikoolis, on luuletaja ja näitekirjanik. Tema fantastiline draama „Võimumees” on rohkesti mängitud lavatükkiks leedu teatrites, kuid tema poemid on samuti lugupeetud nende valitud mõtte tõttu. Kirjaniku viimane suurromaan „Altari varjus” on üksmeelselt tunnustatud viimaste aastate leedu kirjanduse parimaks romaaniks ja selle ilmumine kujunes Leedus kirjanduslikuks suur-sündmuseks. Romaan käsitleb katoliku vaimuliku sisemistes läbielamustes tekkivat murrangut, ühenduses katsega siduda vaimuliku elu poeetilise kutsumisega, kuna sellesse on asetatud küsimus, kas preester võib olla kirjanik. Autor jõuab kindlale tulemusele, et preestri- ja kirjanikukutsed on ühendamatud, kuna üks on rahu, teine võitluse tee, kuid valet on mõlemas. Romaan esitab väga sügavale küündiva uurimuse miljööst, millest vältakse noori vaimulikke, olukordadest, mis on rippumatud vabast uurimisest, olukordadest, mis noori tõukavad preesterkonna poole, ning sellest illusioonide purunemisest, mis valdab noorte vaimu, kui see avaneb tõelisele elule. Romaan on õieti kirjaniku autobiograafia.

Luulekogu „Hümnid pessimismile” on autor häälestanud liig individualistlikult. Tema luule iseloomuliseks jooneks on salvide ker-gus, millega ta manab lugejale läbipaistva plastilikkusega maastikke.

V. M.-Putinas on Leedu Kirja n. Liidu esim.

 Teatrisõbrad nõudke
HINNATA **REVIJAAMBROŠÜÜRE!**
 Uudisnäidendeid
 ilmunud suures valikus
Tavet Mütsli
 TALLINN, VENE T. 6, TEL. 445-94

ALÉ SIDABRAITĒ

Alē Sidabraitē, kuulsa leedu ooperilaulja K. Petrauskase abikaasa, õppis Petrogradis, värss hakkas kirjutama 11-aastaselt, algul vene ja prantsuse keeles, 1917. aastast alates emakeeles. Kirjandusringkondes oli ta nimi varakult tuntud, kuna toimetas konterbandina kohale piiri taga, Ida-Preisimaal, trükitud ja Vene võimude poolt keelatud leedu kirjandust. Esimene luuletuskogu „Eskiisid” ilmus 1930. aastal. Peale selle on avaldanud omi töid koguteoses „Seitse”. 1931. aastast kirjutab proosas. On tõlkinud leedu keele hulga ooperi libretosid, kuna on ise draamanäitleja ja näitejuht Kaunase riigiteatris. On lõpetanud Kaunase konservatooriumi ja täiendanud ennast draama ja balleti alal.

VYTAUTAS JAKŠEVIČIUS

(Kirjaniku nimega Alantas)

Vytautas Jakševičius sündis 1902. aastal Paneveži maakonnas; sattus maailmasõja ja vabadusvõitluse keerisesse, lõpetas selle järele Kaunases ülikooli ja täiendas oma haridust Prantsusmaal. Pöördunud tagasi kodumaale, asus tööle ajakirjanduse alal, kus on saavutanud silmapaistvaid tagajärgi, olles teist aastat Leedu tähtsama ajalehe „Lietuvos Aidas’e” peatoimetaja. Alantaselt on ilmunud kaks novellikogu „Artisti süda” 1930 ja „5—7 vahel” 1934. Tema näidendeid „Uztvanka” 1932 ja „Tulikahju Leedus” 1934 on suure eduga ette kantud Kaunase riigiteatris. Alantas on esimesi leedu kirjanikke, kes hakkas kasutama aineid uue leedu intelligentsi ja artistide elust ja pani suurt rõhku faabulale.

Oma näidendeis avastab ja piitsutab tänapäeva pahesid. Eriti elava sõnavõtu kutsus esile ta näidend „Tulikahju Leedus”.

VYTAUTAS SYRIJOS GIRA

Vytautas Syrijos Gira, kuulsa leedu luuletaja Liudas Gira poeg, sündis 1911. aastal Vilnos. Ta on arstiteaduskonna üliõpilane ja luuletaja-modernist. Esimese luuletuskogu „Goll saabuvasse” avaldas juba gümnaasiumi 8-as klassis. Sellele järgnesid kogud „Südamed formaliinis” 1934 ja „Neiud ja assonansid” 1935. Ta on peaaegu ainuke leedu poeesia esindaja, kes suhtub ellu sarkastilise hoolimatusega, patsifist, humanist ja samal ajal patrioot, valitseb meisterlikult irdriimi ja on leidlik paradoksis. Algul suhtus arvustus tema loomingusse vasturääkivalt, kuid praegu loetakse teda lootustandvamaks leedu noortest luuletajaist.

ANTANAS MIŠKINIS

Antanas Miškinis sündis 1905. aastal Utene maakonnas. Lõpetas 1934. aastal Kaunase ülikooli. Kirjutamist alustas 20-aastasena. Esimene luuletuskogu „Valge lind” ilmus 1928. aastal, teine „Varesed maanteel” 1934. aastal. Miškinist peetakse väljapaistvamaks kujuks tänapäeva leedu poeetias. Miškinis on modernist ja uusromantik; ta luule on julge ja temperamentne, lähedane maale, kust ta ise võrsunud. Ta värss on kõlav, kujud värvikad, keel elav.

Elukutselt on M. õpetaja, õpetades leedu keelt ja kirjandust Kaunase Vene gümnaasiumis.

N O O R S O O T Ö Ö M A I L T

UENÜ Laanemetsa osakond aastapäeva puhul.

ÜENU Laanemetsa osak. 10-aastane

8. det. 1935 Laanemetsa osakond pühit-
ses oma 10. aastapäeva. Osakond asutati
1925. a. praeguse Rakvere koguduse õpe-
taja A. Abeli algatusel.

Möödunud 10 aasta jooksul osakond on näi-
danud väga häid tulemusi noorte moraalse kas-
vatuse ning enese arenduse alal. Küll on olnud
raskusigi, kuid neist on ajajooksul saadud üle.
Osakond 10. tegevusaasta kestel on olnud
ainsaks seltskondliku elu keskuseks ümb-
ruskonnas. Liikmestpere pole suur, kuid need
noored on täitnud kõik oma ülesanded en-
nastsalgavalt. Siinjuures osakond avaldab esi-
joones tänu oma kauaaegsele esimehele ja
näitejuhile K. Vallnerile, väsimata töö-
mehele. Tema hästivalitud näidenditega peo-
kavades Laanemetsa osakond on võitnud rahva
sooja poolehoidu. Laanemetsa näitelaval on
lavastatud kõik need näidendid, mida mängi-
vad suured linnateatrid. Muu tegevuse osas
on korraldatud kursusi ja õpetlikke loenguid.
Osakonnal on oma jazz-orkester. Tegelevad
intensiivselt spordi-, kirjanduse- ja kodu-
majandusharu. Aastapäeva pühitses osakond
aktuse ja lipuõnnistamisega päeval. Öhtul
korraldati pidu, kus etendus A. Mälgu „Mees
merelt“.

Valusana tundub, et uuest aastast osakond
ei saa enam kasutada kohapealseid kihel-
konna ruume, millised polevat kohased vas-
tava komisjoni hinnangu järele ajanõudeile.
Küll siingi aeg annab nõu ja takistus
nihkub paigalt.

Noored! Hoidkem kõrgel oma osakonna
lipp ja jätkakem tööd ühiskonna ja kodumaa
hüveks!

Art. Kõiv.

ÜENU Kokora osakond

on jõudnud neljanda tegevusaasta lävele. See
aateliste külanoorde asutatud organisatsioon
algul ei leidnud sugugi häatahtlikku vastuvõttu
teiste orgide poolt. Ei tahetud lihtsalt mõista
noorte püüdeid ja algatust. Ent noored olid
küllalt suutelised võitma neid raskusi, mis
neile veeretati ja mida nõuab iga algav ja
loov töö. Siinjuures peab mainima T.K.G.
direktori Villem Tubina lahkete kaasabi
noorte organiseerimistöös.

Peale muu tekitab osak. raskusi ruumide
kõrpsus. Sellest saadi aga kuidagi üle, kas-
utades liikmete kodusid ja Torila algkooli
ruume. Nüüd on osakond suutnud võita tun-
nustuse ja osakonna ümber koondunud noor-
tepere ulatub 33-ni. Tegevuses pälvi tähele-
panu näiteringi tegevus, kes rea hästilavas-
tatud näidenditega on võitnud rahva poole-
hoiu. Samuti osakond on korraldanud rea
mitmeid kursusi. Juhatusse kuuluvad O.
Tiit, prl. L. Lassi, Joh. Soonets, Ed.
Tiit ja Ed. Lassi.

Edu ja tarmu edaspidises töös!

Verioralt

ÜENU Veriora osakonna 1935. aasta töö
tähtsamaks osaks oli õpiringiline tegevus.
Ringil oli oma kindel tunnikava, kus käsit-
lemist leidsid järgmised ained: „Hüpnosis ja
suggestioon“, „Spiritism ja okkultism“, „Loo-
made mõtlemine“, „Inimlikku tahet määravaid
teureid“, „Puberteedi ajajärk“, „Vaimuelu
võltsareng“, „Mälu funktsioon“, „Eestlase
maailmavaade ja usund“, „Uni ja unenägu“,
„Vana maailma hukkumine“, „Renessansiajas-
tu kirjandus“, „Renessansiajastu mõtte-
ja usuteadus“, „Klassikaline kirjandus“, „Val-
gustusajastu kirjandus ja mõttesuund“, Saksa
kirjanduse suurmeisterid“, „Suur maailma sõ-
da“ ja „Esiivanemate ohverdamine“. Ajaloo-
lilistel aineil toimus osakonnas ka valguspiltide
õhtu, kus kõneles haridusliidu vabaharidus-
töö konsulent Karl Laane.

Nimede eestistamine on osakonna liikmete
peres tublisti levinenud. Kaasa on selleks ai-
danud ka vastavasisuline propaandakoos-
olek, mis toimus osakonna korraldusel.

Osakonna lugemislaua leidsid järgmised
ajakirjad ja ajalehed: „Eesti Noorus“, „Pe-
rekonnaleht“, „Elva Noorsoolane“, „Maa
Hääl“, „Päevaleht“, „Ühistegelised Uudised“,
„Võru Teataja“ ja „Elva Tulevik“.

Aasta lõpul on kutsutud ellu naisring ja
kodukohaurimise haru, millised juba alus-
tanud tegevust.

Leo Talimaa.

ÜENU Torma osakonna

korraline pääkoosolek oli 12. jaanuaril s. a.
Tõikvere koolimajas. Osa võtsid 67 aktiiv-
semat liiget. Koosolek algas ühise lauluga
„Kuule, kuidas häälil elab“. Järgnes härra
Riigivanema ülesandel Torma osakonnale läki-
tatud kirja ettekanne, milles paluti osakon-
nale anda edasi parim tänu 18. det. 1935. a.
läkitatud õnnesoovide eest. Möödunud aasta
aruanded kinnitati ühel meelel, samuti 1936. a.
töökavad ja eelarve. Tegevussihtidest kõnel-
des töötati uuendada ja organiseerida osa-
konna tegevust senisest kindlamale alusele.
1936. a. juhtmõtteks võeti: usku enesesse,
usku ÜENU-sse ja usku Eesti riigisse! Uude
juhatusse valiti peaaegu ühel häälil noor-
soolased Melanie Roos, Meinhard Maido,
Artur Joost, Elmar Laas ja August
Sakk. Uus juhatuse oma esimesel koos-
olekul otsustas esimeses järjekorras ellu kut-
suda osakonna vanematenõukogu, kuhu kuu-
luksid: kirikuõpetaja, arst, vallavanem, vane-
mad kooliõpetajad, vallasekretär, intelligent-
semaid talunikke jne. „Eesti Noorusele“ ja
ÜENU Keskjuhatusesele läkitab uus juhatuse
parimaid õnnesoove eelolevaks tööaastaks!

Tormalane.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetus: Erika Viirsalu,
Arvi Moor, Leo Soonberg, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse

Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 10.

„Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1936. a.

Olete

unustanud aasta algul tellimast

E E S T I NOORUSE

Parandage see hajameelusest tingitud samm veel täna. Vastasel korral olete lahutatud parimast sõbrast ning teist libiseb mööda kunst, kirjandus, rahvuskultuur.

EESTI NOORUS maksab aastas
Kr. 2.50, poolaastas Kr. 1.50, ÜENÜ-
lastele soodustatult Kr. 2.- aastas.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.